KÖNYVJELZŐ
AZ ÚJ SZÓ MELLÉKLETE

2003. szeptember 25., csütörtök 2. évfolyam, 9. szám

Aztán megint a futballtribünök...

Mándyra gondolni ilyenkor, ősszel. I-ró I-vánra. Szereted az őszt. Az őszi szagokat. A diófalevelek szagát. A sült gesztenye szagát a téren. Szereted a futballtribünök szagát. Ilyen örömeid vannak. Egy üres futballtribün szaga.

Ősz van, és te ott ácsorogsz a lelátón. Talán fázol is. Kellene egy kabát, mert hideg van. Ekkor jut eszedbe Mándy. Nem Ottlik, nem Esterházy, nem Mészöly atlétája, nem Kukorelly homlokodra nézőhátvédje, és nem is Handke kapusa, ahogy a stadion előtt várakozó villamoson ülsz; nem. Mándy jut eszedbe. Még a kabátról is. Csempe-Pempe, aki abban a nagy, ormótlan kabátban lakott Habácsné pincéjében. Aki sportújságot olvasott akkor is, amikor Habácsné leült mellé az ágy szélére. „Mert magának akkor is az volt a fontos – mondta Sebők Laci. – A csapat-összeállítás. Pedig ha egy kicsit foglalkozik a nővel..."

Mándyra gondolni ilyenkor, ősszel. Az ő deklasszálódott, perifériára szorult figuráira. „Morzsákra egy leszakadt zsebben." Csempe-Pempe, született Vidor Gyulára (hiszen valaha neki is volt neve, miért éppen neki ne lett volna?), aki rohant a Dohánygyár-pályára, és „angol focicsapatok nevét kiabálta ebben a tébolyodott futásban. Régi és új csapatok nevét. Akik valaha bajnokok voltak, és akik most törtek az élre. Bolton Wanderers! Arsenal! Aston Villa!"

Ilyesmik jutnak eszedbe ősszel, amikor kiköltözöl a futballtribünökre. Amikor kimész minden meccsre. Nem azért, hogy szórakozzál. Szórakozni? Nem. Kimész minden meccsre, de nem azért, hogy szórakozzál. Kimenni és megállni lent, a pálya szélén, a kerítésnél, hogy ne halljad a nyugdíjasokat, a kibicek kis csoportjait, rumosüveggel a zakózsebükben, akik azt állítják, hogy az ős-bordeaux-i Tigana a Marseille-ben játszott.

„Mondd el egy gondolkodó nőnek, hogy szereted a futballt, és máris magadon érezheted azt a kijózanító, női megvetéssel teli pillantást." Ezt Hornby írta, de te is emlékszel ilyenekre. Tapasztaltad. Ilyet is, mást is. Jó, mást ezen a téren nem nagyon. De ilyet igen. Mert racionális érveket várt, hogy miért a futball. Miért azok a csetlő-botló börleszk-figurák. De nem tudtál mit mondani. Nem mondtad azt, hogy muszájból.

Amikor Kassán voltál, elhallgattad, hogy mindig a zsinagóga felé mentél haza, a zsinagóga előtti grund felé a Puskin utcán, mert a cigánypurdék mindig ott voltak, az esőben is, legfeljebb narancssárga gumilabdával játszottak, mert a bőr magába szívja a vizet és nehéz lesz. Te meg ott álltál egy kapualjban, a falnak dőlve cigarettáztál, és nézted a testcseleket és a rövidpasszos egyérintőket.

Mert a meccsek soha nem érnek véget. Folytatod magadban őket akkor is, ha éppen sétálsz. Vagy más. Bármi. Vannak átfedések. Láncolatok. Minden mindennel, oda sem figyeltél, és kiépült benned egy futballvilág. Meccsekről álmodsz, újrajátszod őket magadban. Ezt egyszer elmondtad egy lánynak. Néha csak úgy ülök, és focimeccseket gondolok. Focimeccsekre, próbált helyesbíteni a lány. Nem. Kigondolok focimeccseket, és akkor az van. Ülök valahol, vagy járkálok, és akkor gondolatban lejátszok focimeccseket. Vagy fekszem az ágyon, és focimeccsekre gondolok. A lány nevetett. Nem is rám? – kérdezte. Talán akkor olvastál fel neki A pálya szélén-ből. „El fognak húzni félévben – mondta az arc a repedésben –, és év végén is el fognak húzni. – Még javíthatok. – Ha tanulsz. De nem tanulsz. Örökké itt lődörögsz a pálya körül. – A fiú nagyon szeretett volna másról beszélni, inkább valami másról. – Ki tetszik jönni vasárnap? – Elkínzott nevetés a falból. – Vasárnap? Melyik vasárnap?"

Kisgimnazista voltál, amikor egy szerda délután ellógtál az utolsó két óráról, hogy kint lehess egy jelentéktelen bajnokin. Nyolcvan fizető néző volt, mert egész nap zuhogott az eső, de te ellógtál, hogy végignézd az unalmas, eseménytelen 0:0-t. Miért? Mit miért?

Tekergetted otthon a Sokol rádiót, hogy bejöjjön a BBC, és hallgathasd a közvetítést, pedig még angolul sem tudtál rendesen, de hallanod kellett legalább a liverpooli stadion zaját.

Azt a '92-es kezdőcsapatot ma is fel tudod sorolni, a cserékekkel együtt. Barnes, Aldridge, Beardsley.

Később, már filozófia szakos egyetemista korodban, majdnem lekésted a kis államvizsgát, mert délelőtt közvetítették az angol-brazilt. Végül Jürgen Habermast és a frankfurti iskolát húztad, és megismételteted a bizottság elnökével az Austin beszédaktus-elméletére vonatkozó kérdést, mert valamiről eszedbe jutott Ronaldinho gólja, ahogy negyvenről átemelte a kapust.

I-ró I-ván és az üres futballtribünök. A pálya szélén és a mottójaként álló Jékely-vers. Válaszként a miértekre, idemásolod: „Mindég lesz a nagyvárosok határán / egy-egy letarolt-gyepü rét, / hol hűvös alkonyati órán / hallani e mély dobzenét, // mely mérföldekről mágnesez magához / labdaéhes diákot és inast, / s egy-egy ' lyongó, dérütött pasast, / ki eltűnődve dől a kapufához."

Gazdag József

ÚJ KÖNYVEINK

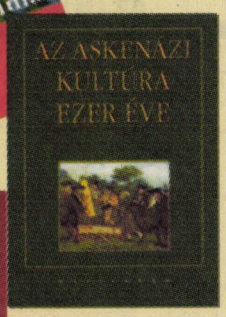

A család kalendáriuma 2004
Szívderítő NAPtár
Nap Kiadó

A jövő évre szóló kalendárium tele mindennapra alkalmas tanáccsal, pihentető, elmés vagy éppen szívderítő olvasmánnyal. A naptári részen kívül színes rovatokkal: vendégségben, időutazás, jogorvoslat, tudomány, irodalom, képzőművészet, film, sport, háziorvos, divat, életmód, gyermekkalendárium. A tavalyinál bővebb, részletesebb, több színes oldallal.
Fűzve, 216 old., 16,5x23,5 cm
bolti ár: 160 Sk **kedvezménnyel: 149 Sk**

Az askenázi kultúra ezer éve
Kalligram

Amikor úgy tűnik, hogy a zsidó lét különböző „variánsai" – szefárd, askenázi, orientális – közötti különbségek fokozatosan eltörlődnek, és egyetlen nagyobb, más földrajzi, illetve kulturális tagolódású egységben oldódnak fel, el kell gondolkodnunk a diaszpóra sokszínű zsidó kultúráján. Ehhez nyújt fogódzót ez a történeti, filozófiai, vallási és művészeti monográfia.
Kötve, 616 old., 16x22 cm
bolti ár: 599 Sk **kedvezménnyel: 510 Sk**

Barak László
Meg volt ám szenvedve minden!
Lilium Aurum

Az *Ötven év – ötven vers* sorozat negyedik kötete a most ötvenéves Barak László verseiből nyújt ízelítőt, a szerző válogatásában. A Barak-versek világa sajátosan közép-kelet-európai miliő: a kocsmák, a panamák, a nagy nekiveselkedések meg a még nagyobb lelohadások, a dzsentri és a gentleman meg a szellem prolijainak kvaterkái – chaplini látószögből.
Fűzve, 124 old., 12x18 cm
bolti ár: 99 Sk **kedvezménnyel: 89 Sk**

Barnes, Djuna
Éjerdő
Kalligram

Második kiadásban jelenteti meg a Kalligram a 20. századi angolszász irodalom kiemelkedő művét, az írónő egyetlen kisregényét. A történet három nő és két férfi borzongatóan mély s talán megmagyarázhatatlan kapcsolatáról szól hipnotikus erejű nyelven. „A történetmondás korlátainak kitágításával próbálkozik" – mondja utószavában Szegedy-Maszák Mihály.
Fűzve, 176 old., 11,3x18 cm
bolti ár: 160 Sk **kedvezménnyel: 139 Sk**

Cséplő Ferenc
Mátyusföldi rosszcsontok
Lilium Aurum

A szerző ifjúsági naplóregénye a hét évvel ezelőtti Rosszcsontok című könyv folytatása. A kötetben a mátyusföldi, akkor még kisfiú főszereplő élettörténetének további állomásait követheti nyomon az olvasó. Ismét megelevenednek a fővároshoz közeli Rétfalva mindennapjai, az immár szlovák nyelvű iskolába kényszerülő diák szemszögéből. Jaksics Ferenc rajzaival.
Fűzve, 192 old, 14,8x20,8 cm
bolti ár: 166 Sk **kedvezménnyel: 159 Sk**

Liptay Lothar
A keresztyénség viszonya más vallásokhoz
Kalligram

A dunamocsi születésű, 1980 óta Svájcban élő valláskutató lelkésznek eddig magyar, szlovák, cseh, angol és német nyelven jelentek meg teológiai és vallástudományi írásai, főként a vallások párbeszédének területéről. Ez a könyv is a keresztyénség és a nem-keresztyén vallások viszonyának kérdéseit, évszázados történetét, elméleti és gyakorlati eredményeit vizsgálja.
Fűzve, 232 old., 14,5x20,6 cm
bolti ár: 250 Sk **kedvezménnyel: 219 Sk**

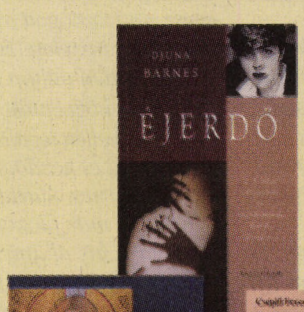

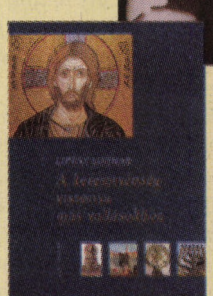

Mayer Judit
Magyarosan magyarul!
Lilium Aurum

Az ismert nyelvművelő, szerkesztő és fordító újabb kötete válogatás nyelvművelő írásaiból. A könyv bő terjedelemben foglalkozik a (helytelen) fordítás, a szótévesztés és hibás szóválasztás problémakörével, továbbá a szólás- és szerkezetváltoztatás gyakoribb eseteivel, egyházaink szóhasználatával, szerkesztési és nyelvhasználati hibákkal. Jakab István előszavával.
Fűzve, 152 old., 16,5x23,5 cm
bolti ár: 195 Sk **kedvezménnyel: 179 Sk**

Monoszlóy Dezső
Balada šlaktrafených
AB-ART

Az akarat test feletti hatalmának megszűnéséről, majd e hatalom visszaszerzésének lassú és keserves folyamatáról, a mulandóság esetlenségéről szól az idén 80 éves költő „balladája", ez a groteszk és abszurd elemekkel fűszerezett hosszúvers, mely most Ardamica Zorán fordításában szlovák nyelven jelent meg. A szerző rövid életrajzával, Nagy Zoltán illusztrációival.
Kötve, 72 old., 13,5x19,5 cm
bolti ár: 150 Sk **kedvezménnyel: 135 Sk**

Turczi Árpád
Egy mondat
Nap Kiadó

Az *Édu könyve* alcímű gondolatvers önéletrajzi ihletésű mű: sodró erejű vallomás az anyagi és a szellemi világ belső kapcsolatáról és a kapcsolatrendszer átjárhatóságáról, átláthatóságáról, befogadhatóságáról. Magánmítosz egy nagyobb, egyetemesebb, néhai világ labirintusában, melyben az eredet és a harmónia csíráit kutatva a költő a (boldogsága) helyét keresi és találja meg.
Fűzve, 128 old., 13x20 cm
bolti ár: 150 Sk **kedvezménnyel: 120 Sk**

Cselényi László olvasónaplója

Mérföldkő a csúcs felé...

B. Kovács István Gömörológia című monográfiájáról

A kötet alcíme szerint: *Írások a történelmi Gömör és Kishont vármegye múltjáról és jelenéről.* Úgy tűnik, a szerző, az ötvenedik születésnapját nemrég ünnepelt B. Kovács István félig tréfás, félig komoly neologizmusa, a gömörológia komoly, tudományos színezetet kezd ölteni, hisz a tréfás ötlet egyszerre csak egy komoly, tudományos tanulmánygyűjtemény címében találja magát, s ha meggondoljuk, hogy az egykori s a mai Gömör vármegye recepciója milyen tekintélyes, akkor hovatovább valóban otthonossá válhat e B. Kovács találta neologizmus. Hisz, hogy mást ne mondjak, történetesen szinte egyszerre jelent meg ugyanannál a kiadónál, a Madách-Posoniumnál két Gömör-kötet, a B. Kovács Istváné s az én *Kő-ország*om is. Ebben elmondtam már sok mindent szerzőnkről s a gömörológiáról is, itt csak megismételhetem, mert itt a helye, hogy Bél Mátyástól, Bartholomeidestől a Borovszky Samu szerkesztette *Gömör-Kishont vármegyén* s a *Visszatért Felvidék...*-en, Forgon Mihály s Ila Bálint munkáin át Györffy Györgyig s éppen B. Kovács Istvánig milyen irigylésre méltóan gazdag Gömör–Kishont megye irodalma, s hogy mégis milyen kevésbé közismert s értékelt mindez.

B Kovács István különben, s ezt is el kell ismételni, mert kevesen tudják, magának László Gyulának volt a tanítványa Budapesten, s ha végignézünk eddigi munkásságán, beleértve a jelen kötetét is, akkor megállapíthatjuk, hogy fél évszázad alatt bőkezűen sáfárkodott a László Gyula-i örökséggel, annak ellenére, hogy vele sem bánt kesztyűs kézzel az ilyen-olyan (cseh)szlovákiai magyar történelem. Kezdhetjük a rimaszombati múzeummal, amelynek előbb tudományos munkatársa, később igazgatója volt, s elsősorban ásatásokat végzett a gömöri Várhegyen s Méhiben – ennek eredménye a nemrég megjelent *A méhi istentriász és népe* című monográfia. Aztán Mečiarék alatt száműzték a múzeumból, s persze máig nem hívták őt vissza. Ám ő nem adta föl a harcot, bukása óta talán még eredményesebben dolgozik, mint azelőtt. Szerkeszti a *Gömörország* című igényes, immár negyedik évfolyamánál tartó folyóiratot, valamint a Gömör-Kishonti Tékát, s jelenteti meg sorra néprajzi és régészeti könyveit, tanulmányait, melyek közül a mostani gyűjteményen kívül leginkább a Kalligramnál pár éve megjelent *Gömörország*ra emlékszem, amely mára elérhetetlen, de újrakiadására máig nem akadt vállalkozó.

S mindezek után lássuk a *Gömörológiát*!

Szinte klasszikus értelemben vett tanulmánygyűjteményről van szó, ám a különben példásan kivitelezett kötet egy többékevésbé egységes mű benyomását kelti, hisz a nemrég elhunyt földi és kortárs, Dusza István előszaván (Biztos *pont Gömörben*) kívül artalmaz egy A Gömörkutatásról, továbbá A vármegye bölcsőjénél, Gömöri tájak, népek, hagyományok s végül egy Intézmények, emberek című ciklust.

Jómagam, a dolgok logikájából következően, a kötet első felét tartalmazó két ciklust forgattam a legnagyobb élvezettel. *A Gömör-kutatás múltjáról, jelenéről és értelméről – tekintettel a kisebbségkutatásra* című tanulmány valójában szinte nélkülözhetetlen kalauza az egész *Gömörológiá*nak, míg A vármegye bölcsőjénél ciklus három tanulmánya (Régészeti feltárások a sajógömöri ispáni várban, Gömör vármegye kialakulásáról, Széljegyzetek a középkori Rimaszombatról) nemcsak elismerésre méltó ismeretterjesztő kalauz, hanem saját kutatásokon alapuló tudományos beszámolóval tudja alátámasztani meglepő s újabban a Kristó Gyula tanulmányai alapján terjedő elméletet, mely szerint Gömör megye Szent István korabeli alapítás volna. B. Kovács ezzel szemben leszögezi: „A feltárt középkori leletanyag (a gömöri várhegyen – Cs. L.) legkorábbi rétege a 12. századra tehető, döntő többsége viszont a 14–15. századra jellemző. (...) Az elmondottak alapján a vár építése nem tehető a 12. századnál korábbra. Az eddigi ismeretek egyértelműen cáfolják azt a helyenként fel-felbukkanó nézetet is, mely szerint a Várhegyen szláv földvár lett volna."

Egy legendával hát szegényebbek lettünk, ám egy komoly tudományos ismerettel gazdagabbak. S a *Gömörológia* még mindig nem B. Kovács István tudományos pályájának csúcsa, csupán egy jelentős mérföldkő a csúcs felé. A csúcs, ha igaz, az a nagyszabásúnak ígérkező vállalkozás lesz, amelynek első kötete a már említett *A méhi istentriász és népe* című kiadvány volt, legalábbis e kötet címlapjának előrejelzése szerint. (Ez pedig így fest: Gömör–Kishont az őskorban I.) Vagyis: szerzőnk, B. Kovács István eltökélte, hogy tanulmánykötetek sorozatában pásztázza végig Gömörország őskorát. Nem tudom, van-e még egy megye, amely hasonló valamivel dicsekedhet. Mindenesetre ha valóban elkészül egy ilyen szintézis az őskori Gömörről, az alighanem tudománytörténeti esemény lesz. Mert a kiemelkedő jelző már ezt ez első kötetet is (ahogy a *Gömörológiát* is) megilleti, hisz – ahogy a fülszövegből megtudhatjuk: „A méhi istentriász a Kárpát-medence rézkori művészetének talán legkiemelkedőbb alkotása, s egyben az egész európai őskor egyik legjelentősebb emléke." *(Madách-Posonium, Pozsony 2003)*

B. Kovács István
Gömörológia
Madách-Posonium

A könyv tárgya a gömöri régió, a benne foglalt tanulmányok alapismérve pedig a szerző kutatási eredményeinek, a legkülönbözőbb tudományágak vonatkozó ismereteinek, valamint egy eleve irodalmi és közéleti érdeklődésnek az egybekapcsolása. A kötet áttekintést ad B. Kovács István munkásságáról: első fejezeteiben egy egységes Gömör-képet kapunk, a további részekben a tájegység múltjával, jelenével, „értelmével" szembesülünk. A tanulmánygyűjtemény felöleli Gömör vármegye kialakulását, a régió régészeti leleteit, képet kapunk néprajzi és nyelvi sajátosságairól, művelődéstörténeti kapcsolódásairól, a helyi kisebbségkutatás eredményeiről stb. Az összképet gazdag jegyzet- és képanyag, térképek, fényképek egészítik ki.
Kötve, 196 old., 24 old. képmelléklet
17x24,3 cm

Az én és a kéj origója

Test és gyönyör, erotika és szakralitás, szerelem és misztikum, szex és beavatás – olyan címszavak ezek, melyek a Pályi András műveit ismerők számára bizonyára ismerősen csengnek, s a szerző új regényének, a *Megérkezés*nek fogadtatását befolyásoló elvárások kialakításában is döntő szerepet játszhatnak. A mű újdonsága – a korábbi regények fényében – abban ragadható meg, hogy Pályi ezúttal az érzéki gyönyör kalandjait, a szerelem titkait a politikai hatalomgyakorlás, a kommunista diktatúra és a 89-es rendszerváltás eseményeinek összefüggésében tematizálja. Az erotika és a politika az intim és a hivatalos szféra ellentétekkel teli viszonyaként nyer megvilágítást. A *Megérkezés* ebből a szempontból egy Milan Kundera, Grendel Lajos és Pavel Vilikovský műveivel fémjelezhető közép-európai regényhagyomány folytatásaként, továbbírásaként is olvasható (szem előtt tartva persze az említett szerzők műveinek műfaji, stílusbeli és egyéb különbségeit).

Regényében Pályi olyan elbeszélésmódot érvényesít, mely az izgatott belső monológ sodró lendületét és a nézőpontváltásokból, illetve az önreflexiókból származó elidegenítés effektusát együttesen engedi érvényesülni. Ennek lényege, hogy a szöveg beleringatja az olvasót abba az illúzióba, hogy egy szubjektív narrátor vallomásszerű magánbeszédét „hallja", hallgatja ki, közben pedig rendszeresen megbontja ezt az illúziót azzal, hogy az elhangzottakat egy fölérendelt külső elbeszélői szólamnak rendeli alá. (pl. „Az első tavaszi széltől még ma is elvesztem a fejem, mondjuk, mondta, a természet ébredésének általános erotikájától..." – 31.) Ez a „mondtam-mondta" eljárás a belefeledkezés és a kizökkentés játékaként engedi követni a cselekményt, a (már) elolvasottak folytonos újraértékelésére késztetve ezzel a befogadót. Elbizonytalanító és felhívó tényezőként működik tehát, s a szerző a bizonytalanság mozzanatát még azzal is tetőzi, hogy az elbeszélői helyzet és ezzel együtt a megszólított partner személye (tényleges, fizikai jelenléte vagy távolléte) sem tisztázható – kezdetben legalábbis – megnyugtatóan. Ehhez hasonló eljárásokkal egyébként más kortárs regényírók műveiben is találkozhatunk (Podmaniczky Szilárd: *Két kézzel búcsúzik a leopárd,* Péterffy Gergely: *A tűzoltóparancsnok szomorúsága).* Az egyes szám második személyű narratív forma pedig önkéntelenül is – az elbeszélő kijelentéseinek minden célzatossága, konkrét személyre irányuló volta ellenére – a mindenkori olvasót helyezi a *megszólított fél* pozíciójába, ami pedig az önértés megváltozásának irányába ható esztétikai identifikáció előfeltételeit teremti meg. S ez már csak azért sem elhanyagolható mozzanat, mivel a regény olyan dolgokról szól, amelyek valamilyen szinten minden olvasót érintenek. A *Megérkezés* ugyanis – minden történelmi referenciája ellenére – elsősorban beavatási regény, a test, a gyönyör, a személyiség titkainak regénye. Nem átfogó társadalmi tabló a korról, nem a politikai rendszer visszásságait és hamisságait leleplező korjellemző próza; az erotográfia itt egyértelműen dominál a szociográfiával szemben. Ami viszont nem azt jelenti, hogy a kettő elválnék egymástól, inkább arról van szó, hogy Pályi a test titkai felől reflektálja a társadalmi-politikai rend titkait is, a szereplők magánéletén – a gyönyör szűrőjén keresztül mutatja be az önmagát (szüntelenül) a kánaán küszöbén tudó szocialista berendezkedés demagógiájának tudat(de)formáló hatását.

„Az a világ, amiben én felnőttem, nem ismerte az érzékiséget, csak a társadalmi igazságtalanságot és az osztályharcot. Attól én még tele voltam ábránddal, vággyal, sóvárgással, de eszembe sem jutott, hogy érzékiség is van a világon. Még csak az sem jutott eszembe, hogy testem van" (286.) – mondja a regény egyik szereplője. Az eszme és a test, a sulykolt ideológia és a tabuizált érzékiség oppozíciója egyik visszatérő motívuma a műnek: „úgy hittük (...), hogy az eszme és a mozgalom, amelynek odaadjuk az életünket és amely egyfajta végső fény számunkra, a testünk legcsábosabb igazságánál is magasabb rendű igazság" (174.); „mire jó ez a szar élet, ha a legfőbb beavatást hétpecsétes titokként elzárja előlem a mozgalom?" (189.) Ezt a tapasztalatot gyermeki nézőpontból – némi iróniát sem nélkülözve – is reflektálja a szerző: „kellenek a munkáskezek az ország újjáépítéséhez, ezt megjegyeztem, ezáltal anya nagy hasa is része lett a szebb jövőnek, amit a mi pártunk rendületlenül ígért, akkor pedig nincs benne semmi szégyenletes." (113.)

„Felfedezni egy másik testet mindig szédítő kaland" (142.), olvassuk, kihívás, tele titkokkal, olykor akár csodaszámba menő meglepetésekkel; ahogy lépésről lépésre, a beavatódás egymást követő fokozatain haladunk egyre tovább, egyre beljebb, kezdve az első csóktól, az első közösüléstől, az egyre leleményesebb és gyönyörtelibb „intim orgiákon" át egészen addig, hogy végül sikerül legyőznünk a Másik személyiségének és testének eredendő idegenségét. És így sikerül igazán megismernünk nemcsak őt, hanem önmagunkat is. Hisz a saját test felfedezése, mondja a regény főszereplője, „a megérkezés maga, a megérkezés önmagamhoz, a forráshoz, ahhoz, aki vagyok és amiből vagyok". (240.) Mert „minden testnek van egy pontja, amely leplezetlenül elárulja az embert" (29.), s van egy másik is, a „kéj origója" (184.), mely a legnagyobb gyönyörig (ez az „őstitok", a „nagy rejtély" – 249.) juttathatja el. Van ebben a folyamatban valami *szakrális jellegű,* a vallásos tapasztalattal és misztikus elragadtatottsággal rokon vonás, amire számos kifejezés utal a regényben. A szeretkezés titkokkal teli, bűvös zarándokút (246.), belső utazás az „elragadtatottság tudati tájain" (133.), a „megváltó-megszabadító gyönyör"-ig (112.), amikor az ember úgy érzi, mintha megnyílt volna fölötte az ég (41.), harsonaszót és égi szózatot hall (18.), az orgazmus „szent vitustáncát" a „megdicsőült test végtelen nyugalma" (185.) követi, a „mennyei kéjízt" (184.) a „szerelmi átlényegülés" tapasztalata, az egymás számára megnyíló testek a „lét végső érzéki dimenziójával" (219.) érintkeznek. A kéj még tovább fokozható, ha titkolnivaló kapcsolatból származik, ha a szeretők lételeme a bujkálás, a rejtőzködés, nemcsak az ismerősök, hanem a Hatalom tekintete elől is. Mindez azért szükséges, mert az érzéki tapasztalat szakralitása mellett eltörpül, semmivé foszlik a Párt iránti elkötelezettség is: „Mi egyébben hihetnék hát, ha nem a testi megváltásban, csakis a testem vagyok én, minden más dísz rajtam és pomádé, még a párttagkönyvem is, csak a testem, az ismeri a titkot, egy másik testre vágyik, hogy az üdvözítse." (191.)

Pályi András új regénye – Németh Zoltán kedvenc metaforájára utalhatunk itt – az olvasó testével kommunikál, vagy mondhatjuk úgy is, szüntelenül szembesíti őt a gyönyör forrásaként értett testének tapasztalataival. Így a beavatandó jelölt szerepkörének határait kitolja a szövegen túlra, az empirikus olvasó irányába. *(Kalligram, Pozsony 2003)*

Benyovszky Krisztián

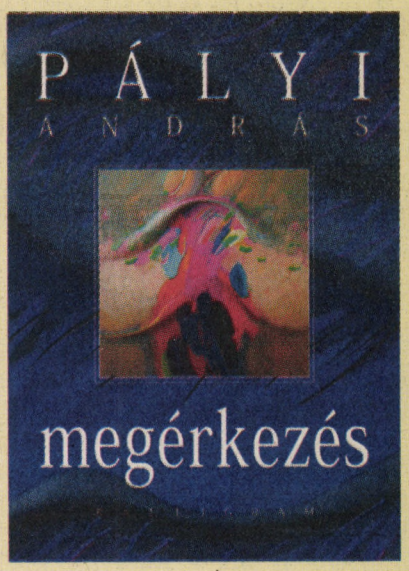

Pályi András
Megérkezés
Kalligram

Pályi első nagyregénye a rendszerváltás szerelmi metaforája. Az erősen erotikus ihletésű mű arra keresi a választ, megszülethet-e a belső szabadságot eleve feltételező szerelmi misztika olyanokban is, akiket a társadalmi közeg megfosztott a belső szabadság eszméjétől.
Kötve, 320 old., 13x18 cm
bolti ár: 250 Sk
kedvezménnyel: 229 Sk

Monográfiát helyettesítő enciklopédia?

Az *Escorial avagy a Cs-tartomány* című tanulmánygyűjtemény előszava szerint „monográfiát helyettesítő-enciklopédia”. (Ráadásul a könyv elrendezésében is a Kalligram *Tegnap és Ma* sorozatát idézheti, hiszen a címbelsőn a költő egész oldalas portréja díszlik, a könyv végén pedig a szerző életéből vett fontosabb, fényképeken megörökített események „tegnapésmás” tárháza található, a borítóra kiemelt idézet is hasonlóképpen szimptomatikus lehet.)

Pomogáts Béla elfogult könyvet állított össze, s ezzel észrevétlenül ártott is az összképnek, vagy metaforájával élve hiányos enciklopédiát tett elénk, lyukacsosat, melynek alapján aligha írható meg a vágyott (és szerencsére be is harangozott!) monográfia: kimaradtak a Cselényi-költészet problematikusságát tárgyaló jelentékeny írások, mint például Németh Zoltán kiváló szakmai színvonalon megírt (más olvasati lehetőségeket egyáltalán nem kizáró!) esszékritikája vagy például az *Irodalmi Szemle* 7x1x7 rovatának leleményes reflexiói. Ezek a hangok csak árnyalták volna Cselényi figyelemre méltó költészetének karakterét, s jótékony, elmélyült vitára ingereltek volna, szemben a publicisztikai természetű, közhelyek egész sorát elpufogtató zsurnálkritikai, triumfáló, szívet melengető mannával. Cselényi László munkássága igenis van annyira életerős, hogy „megbírja” az ilyen terheléspróbát, vajon miért féltette ettől Pomogáts? Az antológia szerzőit a szerkesztő szerint a „mögöttünk lévő évtizedek legtekintélyesebb magyarországi és szlovákiai kritikusai és irodalomtörténet-írói” teszik ki Fábry Zoltántól, Koncsolon, Görömbein, Tőzséren, Esterházyn át mondjuk Bohár Andrásig vagy Mekis D. Jánosig.

A történeti folytonosságot képviselő tanulmánysorozatot soron kívül Rákos Sándor – a költőnek dedikált – verse nyitja, majd olyan értelmezéskísérletek következnek, melyek ma már csak kordokumentumok: a korai Cselényi-kötetek értelmezői (Fábry, Turczel) például mai szemmel nézve, elválaszthatatlanul a kontextuális beágyazottságoktól és tendenciózusságtól, sajnos, nem tudtak maradandó és potens értékekre rávilágítani. Fábry (csonkán közölt írásában) az illyési ihletésű kisebbségi messianizmust ötvözi valamiféle furcsa antifasiszta-szocialista kontextushangsúlyos retorikával, meglelve Cselényiben a (mi mást is?) „szocialista tudattal” történő indulást. Turczel Lajos írása sokkal invenciózusabb, ám Cselényi-idézetei hasonlóan gyengék és érdektelenek, álljon itt egy példa: „Az élet rossz, a sors gonosz, de az ember, a fejlett állat, / azért lobbant föld saraból fénnyé, ésszé, azért von vállat, / istenre is, mert van hite megváltoztatni a világot!” Ezek után talán nem túl meglepő, ha nem fogjuk fölütni Cselényi korai köteteit, de az sem bizonyos, hogy emlegetett értelmezőit a továbbiakban komolyan tudjuk venni. Izgalmasabb, impozánsabb és érdekesebb, ami ezután következik!

Az immár „klasszikusan” avantgárdnak elkönyvelt, jelentős életművet megalkotó Cselényi Lászlóról a legjobb írásokat alighanem Esterházy Péter, Zalabai Zsigmond, Koncsol László és Mekis D. János írták. Koncsol értő, a jótékony didaxis pátoszával áthatott verselemzése mindmáig izgalmas olvasmány, Zalabai Zsigmondnak a *Krétakor*hoz írt értelmezőutószavát tartom a kötet írásai közül Mekis D. munkái mellett a szakmailag legmegalapozottabbaknak: ezek a munkák már a szöveg felől közelítenek Cselényihez, olvasatok lehetséges variánsait készítik el, s kivált Mekis D. kínál maradéktalanul hasznosítható egyetemes támpontokat, neki végre sikerül kivergődnie a szlovákiai magyar irodalom (paradox módon póktalan, épp ezért kényelmes!) pókhálójából. Nem örvendez a belterjes hierarchia megkonstruálásának vagy korrigálásának sem, mint oly sokan máig, és nem akarja a közönséget sem mindenáron megtéríteni. Esterházy ragyog, sziporkázik, mindössze azt sajnálom, hogy írása végeredményben torzóként került a kötetbe, ráadásul – ezt talán a filológusi alaptisztesség is megkövetelte volna – a címlapra (kínos) emblémaként kiemelt Esterházy-idézet nem ilyen (!) módon szerepel az Esterházy-műben! A címlapra egy montázs került, annak jelzése nélkül, ráadásul a montázsnak csak az utolsó mondata található meg a kötetbe beszabott esszében. Túlzás ez is: egyrészt a szerkesztő egyszerűen megcsonkította a belső mondatot, illetőleg pontatlanul idézi azt. Nesze neked, Esterházy, átszabnak, ízlés szerint darabolnak, majd a szerkesztő megmondja, hová tedd a pontodat. Nem tudom elképzelni, hogy a beharangozott monográfus e szerint a szövegkiadás szerint dolgozzon! Hasonló furcsaság például, hogy Tőzsér *Az irodalom határai* (Kalligram – MKKI, 1998) című nagyobb munkájának kötetbe iktatott része (mely az *Escorial* címet kapta) ezúttal a lábjegyzetek teljes mellőzésével jelent meg.

Cselényi László sokkal többet érdemelt volna: először is nagyobb odafigyelést, több filológiai pontosságot, hiszen recepciója az itt demonstráltnál változatosabbnak tetszik. Kíváncsian várjuk a monográfiát! *(Madách-Posonium – Lilium Aurum, Pozsony 2002)*

Csehy Zoltán

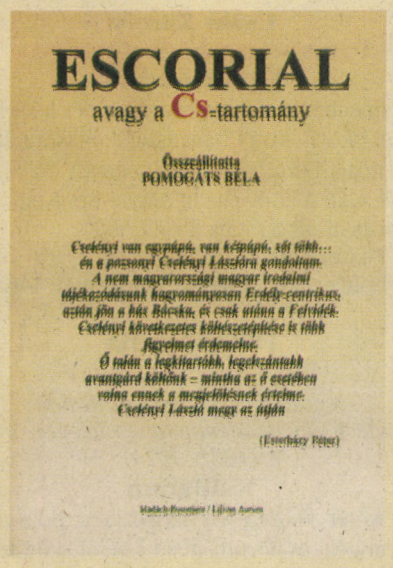

Pomogáts Béla összeáll.
Escorial avagy a Cs-tartomány
Madách-Posonium – Lilium Aurum
Fűzve, 280 old., 14,1x20,5 cm
bolti ár: 120 Sk **kedvezménnyel: 109 Sk**

A Kalligram Könyvkiadó rendkívüli ajánlata

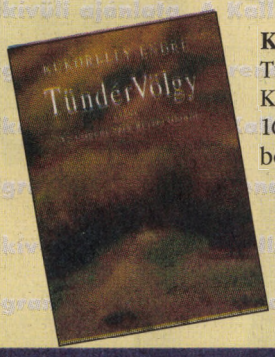

Kukorelly Endre
TündérVölgy
Kötve, 376 old.,
16,5x22,4 cm
bolti ár: 310 Sk

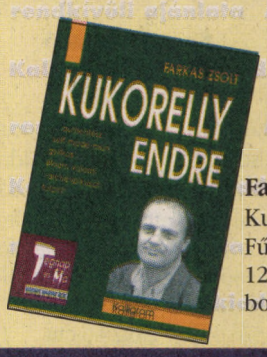

Farkas Zsolt
Kukorelly Endre
Fűzve, 224 old.,
12,5x18 cm
bolti ár: 190 Sk

Egyet fizet, kettőt kap! Azaz: kedvezménnyel vásárolhatja meg a regényt, s ajándékba kapja hozzá a szerzőről szóló monográfiát!

A két könyv most együtt csak **289 Sk**

Csáky Károly
Híres selmecbányai tanárok
Lilium Aurum

Selmecbánya a magyar művelődés jeles helye: iskolái, kivált bányászati-kohászati akadémiája Európa élenjáró oktatási intézménye volt. A könyv az itt oktató híres tanárokat és munkásságukat ismerteti.

Fűzve, 220 old., 16,5x23,5 cm
bolti ár: 162 Sk **kedvezménnyel: 146 Sk**

Fukári Valéria
Egy régi alma mater
A pozsonyi evangélikus líceum és teológiai akadémia utolsó negyven éve (1882–1923)
Kalligram

A kötet részletesen tárgyalja a pozsonyi evangélikus líceum, majd a belőle kinőtt teológiai akadémia felépítését, bemutatja oktatási rendszerét, az iskola neves tanárait, diákjait. Korabeli fényképekkel.

Fűzve, 144 old., 16x23 cm
bolti ár: 160 Sk **kedvezménnyel: 139 Sk**

György Tibor
Krasznahorka és Betlér
Méry Ratio

A krasznahorkai vár és a betléri kastély páratlan albuma. A díszkönyv első felében a szerző végigkalauzolja az olvasót a két épület és múzeum történetén, második fele színes fényképek sorával mutatja be legszebb részeiket, értékes műkincseiket.

Kötve, 76 old., 23x21,8 cm
bolti ár: 290 Sk **kedvezménnyel: 261 Sk**

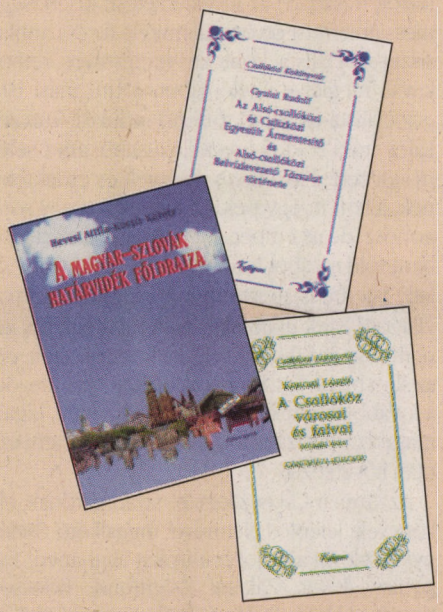

Gyulai Rudolf
Az Alsó-csallóközi és Csilizközi Egyesült Ármentesítő és Alsó-csallóközi Belvízelvezető Társulat története
Kalligram

A könyv érzékletes képet fest arról a gigászi küzdelemről, melyet a térség népe vívott a Nagy- és a Kis-Dunával, a Vággal, mellékágaikkal és a mocsarakkal. A *Csallóközi Kiskönyvtár* új darabjához Mácza Mihály írt előszót.

Kötve, 592 old., 13,6x20,6 cm
bolti ár: 349 Sk **kedvezménnyel: 299 Sk**

Hevesi Attila – Kocsis Károly
A magyar–szlovák határvidék földrajza
Lilium Aurum

A kiegészítő földrajzkönyvként is hasznos, gyönyörű, színes album az etnikai határ övezetében mutatja be a régió természeti és társadalmi-gazdasági arculatát, naprakész adatokkal. A kötet mintegy megelőlegezi az egyesült Európát, egységében vizsgálja és értékeli a Morva és a Tisza közét.

Kötve, 208 old., 21,2x30,5 cm
bolti ár: 491 Sk **kedvezménnyel: 480 Sk**

Koncsol László
A Csallóköz városai és falvai II.
Kalligram

A háromkötetes honismereti szöveggyűjtemény a Csallóköz történelmi, földrajzi, statisztikai és településtörténeti enciklopédiája, melyet tanárok, tudósok, újságírók és turisták egyaránt nagy haszonnal forgathatnak. A második kötet Gancsházától Kulcsodig foglalja össze az ismereteket.

Kötve, 376 old., 13,6x20,6 cm
bolti ár: 270 Sk **kedvezménnyel: 239 Sk**

Kovács László – Görföl Jenő
Hol sírjaik domborulnak
Nap Kiadó

A mai Szlovákia területén található 1948-as emlékek gyűjteménye. A forradalom, a hadi események és a nagy csaták helyszínein és szereplőin kívül bemutatja az emlékműveket és a honvédsírokat is, valamint a szabadságharc bukása utáni honvédegyletek működését. Fényképekkel.

Kötve, 121 old., 21,8x30,3 cm
bolti ár: 340 Sk **kedvezménnyel: 280 Sk**

Lacza Tihamér
Utazók, felfedezők, hódítók, kalandorok
Lilium Aurum

A földrajzi felfedezések története időrendi sorrendben, a kontinensek felfedezésének kronológiájával kiegészítve. A kalandos történelmi és művelődéstörténeti utazást a magyar utazók életrajzi lexikona egészíti ki, valamint az utazással kapcsolatos eszközök és fogalmak kislexikona. Képekkel.

Kötve, 168 old., 21,8x30,3 cm
bolti ár: 296 Sk **kedvezménnyel: 266 Sk**

Litomericzky Nándor
Európa-udvar
Palatinus

Egyedülállóan szerkesztett, exkluzív kivitelezésű, négynyelvű – magyar, szlovák, német és angol – reprezentatív kötet a Komáromban épülő Európa-udvarról. Ennek az „Európa a városban" gondolatnak a szöveges és képes stádiumai: a tervezéstől a kivitelezésig. Színes képekkel.

Kötve, 128 old., 20,4x29,1 cm
bolti ár: 500 Sk **kedvezménnyel 460 Sk**

Nagy Iván
A csallóközi dudáshagyomány
Kalligram

A Csallóközi Kiskönyvtár újabb kötete a hangszer és történetének átfogó monográfiája, különös tekintettel a népzenei műfaj csallóközi szociográfiai, dallami és szöveges vonatkozásaira. A könyv második része a dudanóta eddig föltárt teljes helyi anyagát teszi közkinccsé.

Kötve, 216 old., 17,3x20,6 cm
bolti ár: 230 Sk **kedvezménnyel: 199 Sk**

Ozogány Ernő – Vojtek Katalin
Magyar nagyasszonyok
Lilium Aurum

A könyv szerzői az új évezred küszöbén azokat az asszonyokat mutatják be, akik maradandót alkottak a magyarság megtartásáért, felemeléséért. Színes életrajzok formájában ismertetik meg az olvasóval a legjelesebb magyar nők tevékenységét.

Kötve, 120 old., 16,5x23,5 cm
bolti ár: 219 Sk **kedvezménnyel: 198 Sk**

Petrovai R. Sándor
Felvidéki kastélyok lexikona I.
KT Kiadó

A mai Szlovákia területén fekvő kastélyok, kúriák lexikonszerű bemutatása a Nyitrai kerület legfontosabb e tárgyú épületeit veszi sorra Alsópéltől Zsigárdig, az objektum építészeti leírásán kívül számba véve az építtetőt és a tulajdonosokat s a hozzájuk köthető neves személyiségeket. Fényképekkel.

Kötve, 230 old., 15,2x21,2 cm
egyezményes ára: 250 Sk

Szaszák György
Kassa műemlékei
AB-ART

A színes fényképekkel gazdagon ellátott turistakalauz végigvezeti a Kassára látogatót a történelmi belváros minden jelentős magyar vonatkozású utcáján és épületén. A kiadvány magyar és német, valamint szlovák és angol változatban is megjelent.

Kötve, 128 old., 15x21 cm
bolti ár: 290 Sk **kedvezménnyel 261 Sk**

Szénássy Árpád
Felvidéki Árpád-kori templomok lexikona I.
KT Kiadó

Az ismeretterjesztő lexikonsorozat első kötete a Nyitrai kerület Árpád-kori templomait és a Szent István kori templomépítészetet mutatja be Alsóbodoktól Zsitvaújfaluig. A település első írásos említésétől kezdve a pontos helyrajzáig, a templom leírásával, fényképével és alapterülete rajzával.

Kötve, 92 old., 15,2x21,6 cm
egyezményes ára: 199 Sk

Sziklay László
Egy kassai polgár emlékei
Kalligram

Az irodalomtörténésznek (1912–1987), a szlovák–magyar kapcsolatok kutatójának, a magyar összehasonlító irodalomtudomány jeles képviselőjének posztumusz könyve a hagyatékából került elő. A terjedelmes önéletrajzi napló regényes kordokumentum, a két háború közti (szlovákiai) magyar művelődéstörténet fontos adaléka.

Fűzve, 456 old., 14,7x21 cm
bolti ár: 310 Sk **kedvezménnyel: 250 Sk**

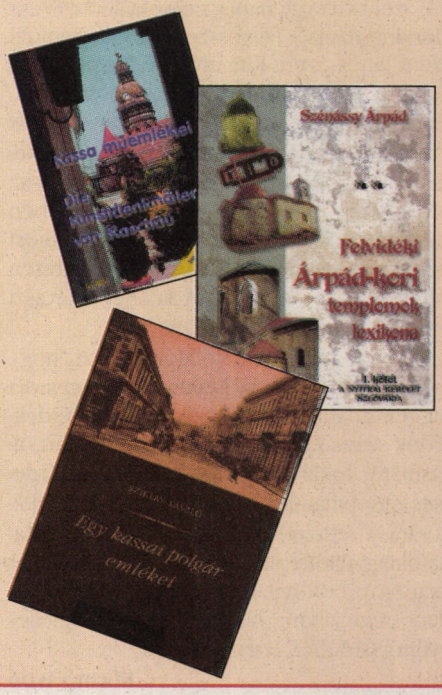

Tipary László
El kell menni katonának...
Lilium Aurum

Dalosfüzetek: népdalokat, -balladákat, katonanótákat, szellemes-szerelmes és vidám versikéket, átköltéseket, leveleket, katonás hiszekegyeket, visszaemlékezéseket tartalmazó katonafüzetek, emlékkönyvek. Ezekből tallóz a gyűjtemény, a szerzőik fényképével, elbocsátó levelével.

Fűzve, 120 old., 12x21 cm
bolti ár: 142 Sk **kedvezménnyel: 128 Sk**

Tököly Gábor
Kastélyok, kúriák, udvarházak Gömörben I.
Méry Ratio

Az egykori történelmi Gömör megye képeskönyve, a kizárólag színes fényképekből álló, kétkötetes, történelmi és művészettörténeti szakkönyv első része Abafalvától Jolsváig tárgyalja a címében foglaltakat, a régió megismételhetetlenül szép építészeti értékeit.

Kötve, 116 old., 15,5x21,8 cm
bolti ár: 290 Sk **kedvezménnyel: 261 Sk**

Varga László
Béke poraikra
Gyurcsó István Alapítvány Könyvek

A képekkel, illusztrációkkal, dokumentumokkal, kimutatásokkal és okmánymásolatokkal gazdagon alátámasztott monográfia az I. és a II. világháborúban elesett nagymegyeri katonáknak állít emléket. A könyv a város társadalmi és politikai viszonyain túl bemutatja a harcvonalban elesettek családi hátterét s kitér a holokauszt áldozataira is.

Fűzve, 152 old., 15x21 cm
bolti ár: 100 Sk **kedvezménnyel: 80 Sk**

Zoboralji olvasókönyv

Jókai Mária immár második kötetét jelenteti meg a Zoboralja vagy Zobor-vidék néphagyományairól. Első kötetében András-naptól (november 30.) tekintette át a régió népszokásait, az adventi időszakot, a karácsonyi ünnepkört, a szilvesztert, az újévi szokásokat érintve a farsangig. A tervezett – ha jól tudom – tetralógia második részében hamvazószerdától Szent Iványig mutatja be a vidék hagyományait.

A könyvet kézbe véve rögtön feltűnik, hogy az első kötethez képest nőtt a betűméret, így a sorok nem olyan tömörek, zsúfoltak, jobb olvasni a könyvet. A fényképek azonban továbbra is fekete-fehérek, persze, a képek egy része nem is lehetne más, „koránál" fogva, de sok – a hagyományok továbbélését mutató – új kép is bekerült a monográfiába, szintén feketén-fehéren. Ennek, gondolom, gazdasági okai lehetnek, a kiadó széles olvasórétegek számára szerette volna elérhetővé tenni ezt a hasznos ismeretterjesztő munkát...

A könyv két nagyobb részre oszlik. Az első a húsvéti időszak szokásait mutatja be, hamvazószerdától pünkösdig; a második pedig az egyéb, ünnepkörbe nem tartozó jeles napokat veszi számba.

Év közben a népszokások általában valamilyen vallási ünnephez kapcsolódtak, s nem ritkán az egyházi ünnep szakrális jellege némelyik szokásra is átevődött. A szokásokhoz rendelődő íratlan szabályokat pedig mindenkinek be kellett tartania. (Erről bővebben szól Ferdinand Tönnies *Közösség és társadalom* című alapműve.) Különösen így volt ez a katolikus vidékeken számtalan tilalommal, korlátozással járó nagyböjti időszakban, amikor tilos volt bált, táncmulatságot rendezni, hangoskodni sem volt szabad; az öltözködést is szigorúan szabályozták, ahogy az étkezést is. A nagyböjti ételekből „ízelítőt" is kapunk a könyvben. A szent és a profán szép együttélésére példa a zsérei legénybíró-választás, melyre hamvazószerda délutánján került sor, s a szimbolikus rend fenntartása szempontjából rendkívül fontos esemény az egyházi tilalom ellenére nemritkán mulatozással fejeződött be. Míg a nagyböjt kezdete így a legényeké volt, a nagyhetet megelőző, bevezető virágvasárnaphoz lányszokások kapcsolódtak, a villőzés különböző formái, melyeket szinte minden településen másként neveztek.

Nagycsütörtöktől húsvét vasárnapig a feltámadásra való készülődés határozta meg a népszokásokat, nagycsütörtöktől nem szabadott dolgozni sem, csak kisebb, ház körüli munkákat végeztek. Nagyszombat „a hosszú, negyvennapos böjt után (...) a felszabadulás, az öröm napja volt, különösen a fiatalok, a gyerekek számára. Ezt a vidámságot, örömet az emberek külsőleg is érzékeltették. Előkerültek a »víg színű«, fiatalos ruhák."

A tavaszi ünnepkört a pünkösd – mely mozgóünnep, a húsvét utáni ötvenedik nap – zárja, ekkor vetették a kendert, s végezték a pünkösdölést, mely már csak Gímesen él ép formájában.

A kötet második felében a gyűjtő a jeles napokat ismerteti. Ezek a következők: Gergely napja; Sándor, József, Benedek; Gyümölcsoltó Boldogasszony napja, búzaszentelés, Szent György napja, májusfaállítás, Szent Flórián napja, fagyosszentek, Nepomuki Szent János, Szent Rita ünnepe, Szent Orbán napja, a keresztjáró napok, áldozócsütörtök, úrnapja, a búcsúk, Medárd napja, s végül Szent Iván napja. S ami meglepő a témát kevéssé ismerők számára, hogy nagy részük az 50-es, 60-as, 70-es évek ateista rendszerében is (nem zavartalanul, de) élt tovább. S most úgy tűnik – néhányuk legalábbis – sikeresen feltámadt tetszhalálából. A kötetet a tavaszi munkákat ismertető írás zárja.

E sorok írója nem folklorista, azt, hogy mennyit ér ez a könyv szakmailag, nem tudja megmondani, de a népszokások iránt érdeklődők számára hasznos, korrektül megírt olvasmány. Jókai Mária könyvét olvasva érdemes egy pillantást vetni az adatközlők életkorára: a szerző szinte az utolsó utáni pillanatban gyűjtötte, ami még gyűjthető volt. Bár akadna e boldogtalan nadrágszíjtelek minden régiójában hasonló, felelősségteljes gyűjtő! *(AB-ART, Pozsony 2003)*

Kocur László

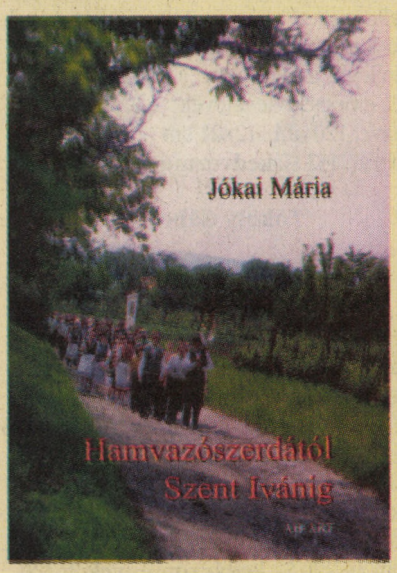

Jókai Mária
Hamvazószerdától Szent Iványig Nyitra vidékén
AB-ART
Az ismert néprajzkutató az előző kötetéhez hasonlóan egy tájegység ünnepeit, szokásait, babonáit gyűjtötte össze könyvében: a tavaszi időszakhoz kötődő néphagyományokra összpontosítva. Fényképdokumentációval.
Fűzve, 176 old., 14,7x21 cm
bolti ár: 200 Sk
kedvezménnyel: 179 Sk

Az entrópia kísé

Rögtön a kötetcím szembetűnő: a maga felszólító expresszivitásával, nyerseségével felkelti az olvasó figyelmét, úgy, mint például Boris Vian Köpök a sírotokra, a maga dehonesztáló rusztikusságával. Míg azonban az utóbb említett kötet nyelvezete szoros összefüggésben van a cím nyerseségével, Vajkai szövegvilágára nem jellemző a gyaláz(kod)ó dacosság, a pusztulásra ítélés kakofemizmusa. Ezt elöljáróban azért jegyzem meg, mert sok olvasó esetleg abba az előítéletekkel vagy a megszokással vezérelt hibába eshet, hogy épp a cím riasztja vissza a könyv megvásárlásától. Ugyanakkor az ellenkezője is igaz lehet: az egyes szám második személyű felszólító módú ige sugallhatja azt is, hogy belelapozás nélkül megvegye nem igazán szívelt kollégájának, főnökének, ismerősének stb. Nem akarok többet a kötetcím és szövegvilág közti kérdés összefüggésrendszerével bíbelődni, de azért megemlítem: első olvasatomban a címbeli „dögölj meg"-et túlontúl hangosnak, harsánynak találom Vajkai költői ihletettségű prózastílusának ismeretében.

K. Steinglin! Többször szólítja meg a narrátor főhősét. És a narrátor folytatja mondandóját K. Steinglin szerepében. Egybeolvad a két lény. Egymástól veszik át a szót. 1968 jelenét az 1945 utáni múlt váltja fel Steinglin egyszemélyes történetében. A múlt tárgyai, árnyai a '68-as jelen tárgyaival és árnyaival találkoznak.

Bukfencek és bakik

Vékony, karcsú kis könyvecske a Vércse Miklós által válogatott és feldolgozott meséket tartalmazó könyv, *A Nap leánya*. Hatvan oldal sincs illusztrációstul. Ebben a hatvan oldalban azonban egy híján húsz mese kapott helyet.

A kötet első felében 14 rövid, szinte jelzésszerű történet szerepel *Kis állatmesék* címmel. A címben szereplő jelző nyilván vonatkoztatható az írások terjedelmére, hisz legtöbbjük épp hogy eléri egy anekdota hosszát, bár stílusban és mondanivalóban egyaránt elmarad az említett kategória mögött. Fabulaként olvasva a *Kis állatmesék* alakjai nem meggyőzőek, az állatszereplők és az emberi tulajdonságok párhuzama nem hiteles. A kaméleonról általában a színváltoztatási képessége jut eszünkbe, tehát az emberi tulajdonságok szintjén az alakoskodás. Ezzel szemben a kaméleon mint kicsi és erős állat szerepel, amely erejével kivívta, hogy méltó legyen az elefánthölgyike (sic!) kezére. Hibás alapgondolat, abszurd párosítás (Hogyan *múlta felül a kicsi a nagyokat?).* Képtelenség, sajnos, nem egy akad a kötetben. A holló szánját húzó halak, melyek a szárazföldön nem-

ésében

Nem a cselekmény, a történés – „csakis egyetlen történetünk van" – a mozgatórugója Vajkai prózájának, hanem az állapotrajzok, a viszonyok, a tárgyak elhelyezkedéseinek, a szerelmi viszonyok, a lélek megannyi rezdülésének részletes leírása. Legtöbbször tömondatokban. Szavakban. Mándysan. Kinyilatkoztatásként. Helyzetjelentésként. A szavak, kifejezések (hang)súlyosabbakká válnak nagy kezdőbetűs írásmódjukkal: Örök-Berek, a Tenger, az Asszony, Örök-Mag, Örök-Kabát, a nagyléptű Tavasz, a Fekete Tavasz, ősi Sötétség és Fény, Örök-Lyuk. Egyfajta adys szimbólumokként hatnak. S mindehhez hangulatok, helyzetképek, állapotrajzok társulnak.

A regény középpontjában K. Steinglin és Borbíró Éva földöntúli szerelmének érzéklletes leírása áll. Az emlékezet, az emlékezés élteti a főhőst. „Keresni, szünös-szüntelen keresni önmagunkat Steinglin, abban a reményben, hogy egyszer talán megleljük azt a személyiséget, akik igazából vagyunk." Az bizonyos, nem az alkoholista Vadamasz Máriában s nem a börtönből szabaduló Fedorka Hovorkovában leli meg K. Steinglin. Talán önmaga és környezete tükrözésében sem. Valahol a nagybetűs Lélek mélyein. A Tengerhez érve, ahol beteljesedhet közte és Borbíró Éva között a szerelem. A főhős követelődző ragaszkodással hívja életre és jeleníti meg szerelmét. Az ő távolléte élteti őt. „És... Fejlődni... Haladni... A mindenkori, önkéntes kiválás segítségével!"

Vajkai Miklós
Dögölj meg időben!
Nap Kiadó
Fűzve, 124 old., 10x18,3 cm
bolti ár: 159 Sk
kedvezménnyel: 139 Sk

Vajkai tételmondatai prófeciákként hatnak, mintha az örök érvényű Igazság és Ítélet ki- és megnyilatkozásai lennének: „Az Idő kérlelhetetlenül reánk dönti a különböző tulajdonságú és elemű áldásait! A végtelen tökélyét viselem magamban!"

Gyakran felidéződik a főhős háborús éveinek kora, mikor óránként látott ötven-hetven embert elpusztulni. A háború mély nyomokat hagyott lelkében. Pusztítás. Korom. Föld. Szétvetett végtagok!

Aztán újra visszatérünk a hatvankét esztendős K. Steinglin jelenéhez. 1968. február harmadikához. Ápolja a fiatal leányt, az öt évig börtönben sínylődő Fedorkát. Az élete értelmét elveszítő öreg a nála jóval fiatalabb, de megtört életű leányt istápolja. Két elesett, kitaszított – bár a lány Borbíró Éva „énjének" kiteljesítőjeként lépett színre. Ahogy jeleztem, az egész kötetet az eltávozott Borbíró Éva hiánya, lelki üzenete hatja át. „Borbíró Évát úgy szerette, ahogyan Istent szerethet az ember." A hozzá írt sorok nem a fájdalom, hanem inkább a transzcendens kapcsolat költői hangján szólalnak meg. A Borbíró Évát megjelenítő fejezetek mély szellemi töltetükkel és horderejükkel teszik vallomásszerűvé, profetikussá a kisregényt. A profetikus regény meghatározott ismérvei (E. M. Forster szerint): megköveteli az alázatot, a humorérzék távoltartását. Visszanyúl a szánalomhoz és a szeretethez. Ez elmondható Vajkai legújabb kötetéről is. A szánalmas öregember eltávozott szerelméhez fűződő örök, égi viszonya mindenképpen megindító.

„Az entrópia kísértett. Nem! Még nem hullhatok szét az elemeimre!" Az entrópia a regény kulcsszava, s K. Steinglin szétszabdalt, majdhogynem elemeire bomló élettörténetére utal. Az emberi búvópatak-lét történetére. *(Nap Kiadó, Dunaszerdahely 2003)*

Hajtman Béla

---

csak lélegezni és közlekedni, de beszélni is tudnak *(Halasfogat)*. A törpe, aki azért akar nagy és erős lenni, hogy messzebbre lásson *(A törpe és a bagoly)*. Az imádkozásra rávehető sakál stb. A mesében persze mindent szabad. De csak egy bizonyos meselogikán belül. A halak például elélhetnek a szárazföldön, de csak valami varázslat segítségével. Márpedig a fabulában nincs keresnivalója varázslatnak, mert nem tündérmese, hanem egy bizonyos negatív emberi tulajdonság vagy magatartásforma példázata. A talaj ingoványos: nem szabad lelépni a biztos útról, vagyis nem mindegy, melyik állatot választjuk szereplőnek, milyen tulajdonsággal és képességgel ruházzuk fel, milyen biológiai környezetbe helyezzük, milyen további állatszereplőkkel hozzuk össze. Szükséges azonkívül pontosan meghatározni, mi az a negatív jelenség, melyre az adott mese rámutat, és hogyan lehet a problémát megoldani (tetten érhető didaktikusság nélkül). A törpe ugyanis nem attól fog messzebb látni, hogy erős, hanem attól, hogy fölmászik a fára. Hogy mindenáron erős akar lenni, nem vezet eredményre, hisz kicsi és gyenge létére is föl tud mászni a fára.

Szerencsésebbek és ötletesebbek azok a történetek, melyekben a sakál mint talpraesett, magát a bajból kivágó lény szerepel. Ezekben a mesékben van csattanó, van feszültség, és a „szereposztás" is megfelel. *(Az oroszlán meg a sakál; A beteg oroszlán)*.

A kötet másik részét a tündérmesék kategóriájába sorolható írások alkotják. Az öt történet színvonala változó. *A király meg a parasztember* szép, tanulságos, mélyen emberi történet, több is, más is, mint mese. *A bátor kislány* alapmotivációja hibás, mert kapzsiságra vagy nagyravágyásra enged következtetni, de története érdekes, szabályos, a mesék egyik alapkövén, a vándorúton és feladatteljesítésen nyugszik. *Az aranyat szóró juhászlegény* ötletes és jópofa lenne, de logikai bukfencek és következetlenségek teszik tönkre. Ha valaki egy varázslat miatt nem tud beszélni, se mozdulni, hogy mutogathat és hogy inthet óva egy másik szereplőt? Kár volt a meseötletet így elrontani. *A vetélytársak meg a szépséges leányzó* című írás érdektelen és lapos. A kötet címadó meséje pedig mintha több meséből volna összegyúrva, stilisztikai és tematikai váltások érzékelhetők benne, egységekre különül. A cselekmény lezáratlan, több szereplő sorsa függőben marad, a főszereplő neve melléfogás. A mese egyedüli pozitívuma a líraian stilizált bánat, melynek sajnos nincs igazi karakterformáló ereje.

A kötetből éppen az hiányzik, ami a belső címlapon olvasható, tudniillik hogy a meséket válogatta és feldolgozta valaki. A válogatásnak nincs alapelve, ezért a gyűjtemény sem tematikailag, sem műfajilag, de még nyelvi megformálás szempontjából sem egységes. A feldolgozásnak szintén nem látszik nyoma. Aligha válthat ki visszhangot az olvasókban. *(Plectrum, Losonc 2002)*

Kozsár Zsuzsanna

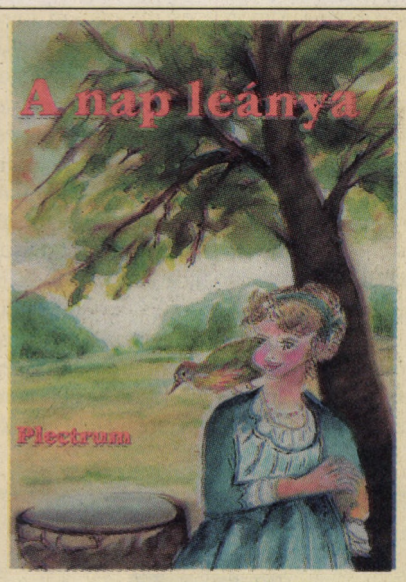

Vércse Miklós
A Nap leánya
Plectrum
Csaknem húsz mese – a világ minden tájáról: a távoli afrikai és indiai történeteken kívül olasz és görög, valamint szlovén, luzsicai szerb és szlovák is. A többségükben állatmeséket tartalmazó kötetet Lábik János egész oldalas, színes rajzai díszítik.
Kötve, 64 old., 17,4x24,3 cm
bolti ár: 136 Sk **kedvezménnyel: 120 Sk**

Privát líra önfegyelemben

Bolond-e ki költővé lesz a XX. század vége felé ez országban, s még olyan fajta gyermeki idealizmust is továbbvisz magában a XXI. századba, amely szerint hisz a versnek mint fehér papíron született isteni ajándéknak megváltó erejében? Lehet, hogy az. De talán az ilyen fajta bolondságok vitték tovább mindig is a világot. Privát líra önfegyelemben, hangzik a cím, s kérdhetné a kedves olvasó, mit is akar ez az ember itt leírni. Mi az a privát líra, hogyan lehet azt önfegyelemben tenni, s egyáltalán miért fárasztnak megint? Privát líra pedig az a zöld-fehér, szép kiállítású kötet, amelyet most kezébe foghatott az olvasó a Lilium Aurum Könyvkiadó kiadásában. Privát líra, amely nem összekeverhető, amely sajátos felhangjaival, egyszeri megszületésével személyes hangon elmondott véleményt és képet közvetít egy ember, egy költő, egy közéleti, egy társadalomszervező személyiség látásmódjáról, akit Hodossy Gyulaként ismerünk.

Az embert művei alapján lehet legjobban megismerni. Vagy nem! Művei alapján úgy, hogy a vers minden terhet, minden súlyt, minden igazságot és minden hazugságot elbír, csak pontosan kell érezni és tudni, miből mennyi lehet benne. Ha szándékosan őszinte a szerző, akkor legmélyebb titkait is kiadja, ha szándékosan félrevezető akar lenni, a legjobb szemű írástudót, olvasós is lépre tudja csalni. A lépre csalás nem műfaja Hodossynak: A kor huncutságait tömören és frappánsan fogalmazza meg. Iróniával, kesernyés mosollyal, a realitás szürkeségét, emberi hibáinkat megcélozva. *A XX. század második felének nagy tetteiről* szóló háromsoros verse egyszerre szállóige, kritika, pillanatnyi helyzetkép és politikai analízis is lehet, idézem: *Hej, / néha mekkora / levegőt kellett venni!* Személyes megérzésem, az elolvasott versek, lírai vallomások, szürrealista vázlatok, filozófiai kisesszék inkább arról győzhetnek meg mindenkit, hogy itt egy nagyon őszinte kitárulkozás, egy hosszú és mélyen beásó időbeni és térbeni utazás részese lehet, ami a költő legemberibb vonásait tárja fel, a legpontosabb, a leghűebb képet adva róla. Nem kell viselkedni! Bele lehet nyúlni minden sebbe, bele lehet vájni minden aknába, minden gondolatra rá lehet csatlakozni, lehet vitatkozni, lehet kérdezni, számon kérni, szeretni és átkozni egy ilyenfajta vallomástételt. Egyet nem lehet vele: közömbösen elmenni mellette, elsiklani a mondanivaló, az üzenetek, a pamfletszerűen kiugró, mindenkori állapotainkat tükröző, szinte kritikai ostorozások felett és a mélylíra, az egyéni, a privát, a legbelsőbb én megmutatásának tiszta szándéka felett.

Minden költő specifikum, mindegyiket olvasás közben kell megtanulni felismerni, ahogy ezt Dusza István írta egyik esszéjében. Mindegyik speciális kulccsal nyílik, s a kulcsot csak az egyén, a másik én, a másik privát, a másik lírára hajlamos egyed, az olvasó tudja megtalálni, de az is csak akkor, ha nyitottságát adja hozzá a mű olvasásához. Nem az a lényeg, hogy és mit írunk, hanem hogy mit és hogyan ért meg az olvasó? Egyfajta megközelítés lehet ez is. Azt tartom, amikor verset, szépirodalmat vesz kezébe valaki, akkor nem úgy olvassa azt, mint mondjuk a napi sajtót. Attól a lírától, szépirodalomtól biztosan mást, többet, valami személyeset, feloldozást, kérdéseire választ, soha ki nem mondott terheinek megfogalmazását, az én is gondolhattam volna erre felismerésének fényes érzetét várja.

Oly korban lett költő Hodossy, mikor ember embernek farkasa, mikor a vers, az irodalom, a lét maga egzisztenciális válságát élte és éli. Mert mikor is kezdett Gyulánk? Valamikor a nyolcvanas évek elején, még a múlt században, vad szocialista realizmus, cerberusként a szövegekbe beleugató, pártkönyvet lobogtató cenzorok idején. Irodalomszervező tevékenységét is ezek a cerberusok futtatták zátonyra, az Iródia mozgalom azonban mára már irodalomtörténeti ténnyé nőtt, s egyfajta csoportosítási jelzőként is használatos, még ha nem ez volt is az eredeti szándéka. Ma sem sokkal másabb a helyzet, talán csak nem ideológia cenzúráz, hanem a pénz boldogtalan hatalma, a mosolytalan világ kényszerhelyzetet szülő nyomásgyakorlása. Mégis, Hodossy meg tudott maradni Énnek. Embernek, egyéniségnek, aki máig tisztán tudja, honnan jött, hová tartozik, kiknek tartozik elszámolással gondolataiért, tetteiért. Költő, aki meri vállalni a Don Quijote-i téboly és kijózanodás pillanatait, aki meri vallani: szeret, szereti, ha szeretik, s ettől többet úgyse vihet át a túlsó partra. Oda csak az érzésekből gyúrt fénygömb kíséri a lelket. Ebből a fényből gyűjt és két marékkel szór, oszt a költő. Ezért a vers, ezért a keserű önvallomások, a lírai én abszolút csontig való lemeztelenítése. Ezért van az íme, az ember.

Ecce poeta – íme, a költő! Vegyétek és vigyétek az ő verseiket, mert az a ti italotok és ételetek, mert attól támadnak fel a szívben az érzelmek, amikből minden reggel merítve tudunk tovább lenni és tovább szeretni és szeretve lenni. Privát lírában, önfegyelemben, a szabadság szomorúságában és a rabság felemelkedettségében. Kereshető és megtalálható szavak súlyát érezve. *(Lilium Aurum, Dunaszerdahely 2003)*

Szászi Zoltán

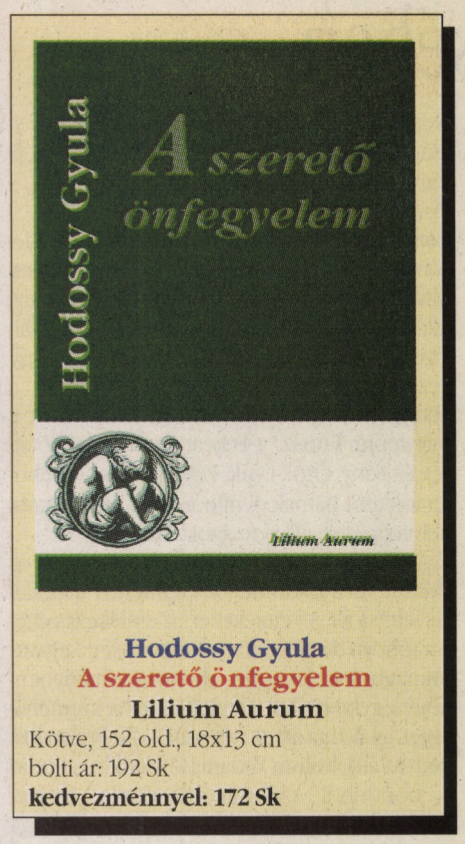

Hodossy Gyula
A szerető önfegyelem
Lilium Aurum
Kötve, 152 old., 18x13 cm
bolti ár: 192 Sk
kedvezménnyel: 172 Sk

A Nap Kiadó rendkívüli ajánlata

bolti ár: 129 Sk helyett: 99 Sk
bolti ár: 129 Sk helyett: 99 Sk
bolti ár: 129 Sk helyett: 99 Sk
bolti ár: 150 Sk helyett: 110 Sk

A négy kötet együtt most csak 300 Sk!

Balco, Július
Végállomás
AB-ART

Groteszk, irracionalitásba csúszó történet a szocializmus végnapjai előtti időkből, az értelmiség és a hatalom bizarr története. A *Kenguru zsebkönyvek* sorozat 1. kötetét Balázsy Géza frappáns tollrajzai teszik még élvezetesebbé. A fordító Haraszti Mária.
Kötve, 64 old., 12,5x17 cm
bolti ár: 100 Sk **kedvezménnyel: 89 Sk**

Csicsay Alajos
Hajnali álom
Lilium Aurum

A szerző újabb novellái hitelesen rajzolják meg a megalázott emberek lelkivilágát, pontosabban küzdelmeiket az önhibájukon kívül rájuk zúduló sérelmek ellen. Nem válaszok az élet problémáira, inkább olyan groteszk helyzetek, melyek több irányban is elindítják az olvasó gondolatait és képzeletét.
Fűzve, 208 old., 12,5x18,5 cm
bolti ár: 159 Sk **kedvezménnyel: 149 Sk**

Fülöp Antal
A bemutató
Méry Ratio

A könyv – alcíme szerint szatirikus színmű két részben – a Madách-díjas prózaíró legújabb munkája. A darab a kilencvenes évek közepe táján játszódik, Szlovákiában, de játszódhatna bárhol Közép-Európában.
Kötve, 100 old., 14,2x21,3 cm
bolti ár: 150 Sk **kedvezménnyel: 139 Sk**

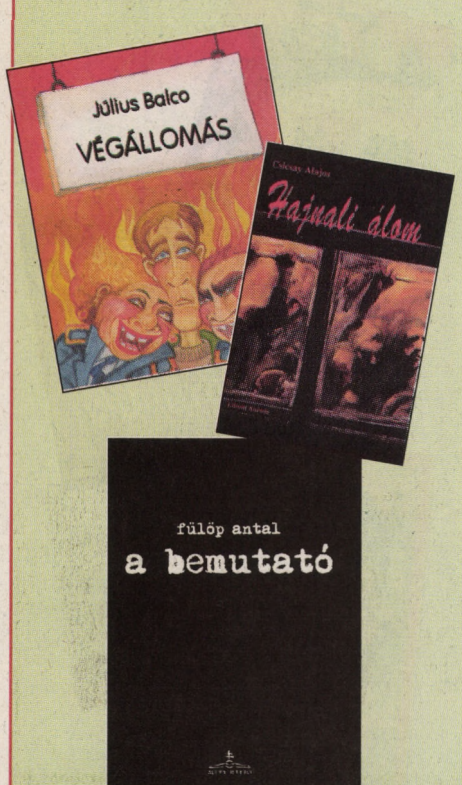

Gál Sándor
Egybegyűjtött művei III.
AB-ART

A sorozat újabb kötete három kisregényt foglal magába. *A megérintett* főszereplőjének vívódásait az 1950-es évekig követhetjük, *A Kerek Nagyasszonyhoz címzett fogadó* hőse a szolgálatát a határvidéken töltő katona, míg a *Kétlábú szék* egy tanonciskolás szemével láttatja a világot.
Kötve, 320 old., 15,2x21,4 cm
bolti ár: 360 Sk **kedvezménnyel: 339 Sk**

Győre Balázs
Halottak apja
Kalligram

Az író új regényében mikrorealista pontossággal és visszafogott érzelmességgel állít emléket egy apának. Az elbeszélő egy titkos napló hatására felidézi és átértelmezi apja élettörténetét.
Fűzve, 152 old., 11x19 cm
bolti ár: 190 Sk **kedvezménnyel: 169 Sk**

Béla von Goffa
Szivarfüstben
AB-ART

Hajtman Béla regényének ihlető elődje Talamon Alfonz híres könyve (*Samuel Borkopf: Barátaimnak, egy Trianon előtti kocsmából).* A Borkopf-történetek tehát folytatódnak – az emlékezet szellemes, nosztalgikus történetmondása szerint.
Fűzve, 176 old., 14,7x21 cm
bolti ár: 180 Sk **kedvezménnyel: 162 Sk**

Pénzes Tímea
Rezdülések
AB-ART

A prózakötet alapélménye az utazás, a változó tájak, országok és emberek. A szerző utazik a magányba, és elhagyja a magányt. Nagyvárosok tömeges elmagányosodása és vidéki idill váltakoznak a kötet írásaiban.
Fűzve, 160 old., 15x21 cm
bolti ár: 180 Sk **kedvezménnyel: 162 Sk**

Vrak, Jan
Hétköznapi dolgok
Kalligram

Emlékképek, álmok, víziók és vendégszövegek váltják egymást a regényben, mely a múlt század hatvanas-nyolcvanas éveiben játszódik egy kétnyelvű, cseh–lengyel közösségben. Koloszár Péter és Simándi Judit fordítása.
Fűzve, 208 old., 12,5x18 cm
bolti ár: 190 Sk **kedvezménnyel: 169 Sk**

Zádor Margit
Emlékfoszlányok
Kalligram

Az ismert műfordító holokauszt-emlékirata szépirodalmi igényű műalkotás, egyszersmind történelmi hitelességű dokumentum: élvezetes, megkapó olvasmány, mely sokban eltér a tárgykör szokványos megformálásától.
Fűzve, 120 old., 11,5x18 cm
bolti ár: 180 Sk **kedvezménnyel: 162 Sk**

Balázsy Géza
Manódombi huncutok
AB-ART

A szerző-illusztrátor újabb mesekönyve. A színhely gyerekkorunk játékainak kedvelt színtere. A játékos, mókás, gyerekekhez közelálló huncut manók több-kevesebb sikerrel oldják meg ügyes-bajos dolgaikat.
Kötve, 64 old., 17x24,5 cm
bolti ár: 200 Sk **kedvezménnyel: 179 Sk**

Dašková — Gaál — Komarek
Három város
Q111

Három város, Pozsony, Budapest, Bécs, három szerző, Kveta Dašková, Gaál Éva, Alfred Komarek, három illusztrátor: három regényes, történelmi-kulturális városnéző mesekaland gyermekek számára. A kis olvasót Pozsonyban egy kísértet, Pesten egy kutyus, Bécsben egy veréb kalauzolja végig. Danka Votavová, Gaál Éva és Eva Kellner színes rajzaival.
Kötve, 128 old., 21,5x27,5 cm
bolti ár: 199 Sk **kedvezménnyel: 189 Sk**

Dénes György
Vaskabóca
Lilium Aurum

A természetet, az évszakokat, az állatokat, a gyermekkort és a szülőföldet, különösen a csodaszép gömöri tájat játékossá varázsló Dénes György-gyermekversek mostani válogatása a legismertebbeket adja közre. A nyolcvanéves költő verseskötetéhez unokája, Matrka Simon készített illusztrációkat.
Kötve, 128 old., 15,8x21,6 cm
bolti ár: 169 Sk **kedvezménnyel: 159 Sk**

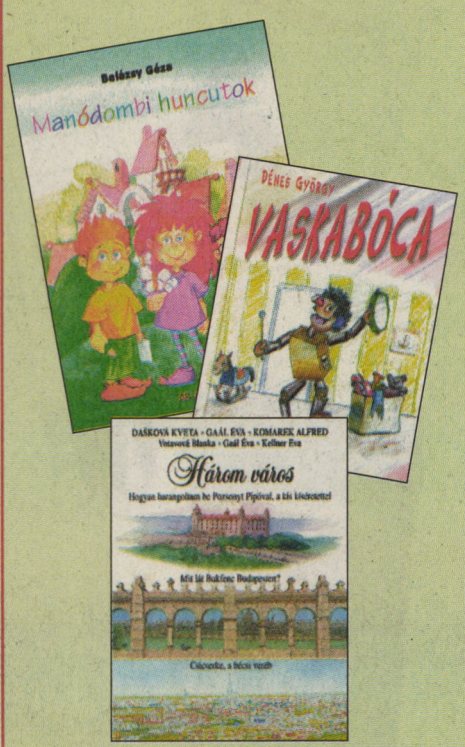

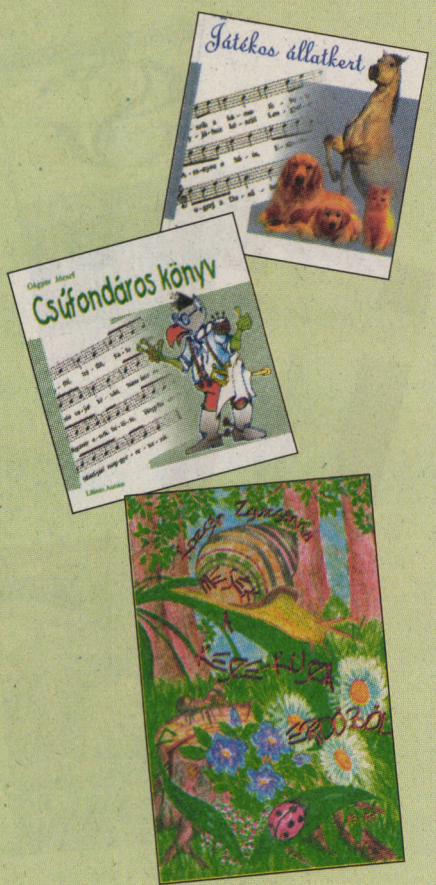

Gágyor József
Játékos állatkert
Lilium Aurum

A csodaszép kötet kiolvasók, csúfolók, hintáztatók, lovagoltatók, találós kérdések, mondókák és játékok szöveges és kottás változatával szólítja játékba közönségét.
Kötve, 204 old., 16,5x17,5 cm
bolti ár: 182 Sk **kedvezménnyel: 169 Sk**

Gágyor József
Csúfondáros könyv
Lilium Aurum

A gyermekfolklór egyik nagy csoportját a csúfolók alkotják. A mondókák használatával megélénkül a gyerekek fantáziája, gazdagodik érzelemvilágúk. A szerző a könyvet gyerekeknek szánja, de a felnőtteknek is segédanyag lehet a nevelésben.
Kötve, 164 old., 17x16 cm
bolti ár: 183 Sk **kedvezménnyel: 164 Sk**

Kozsár Zsuzsanna
Mesék a Kesze-kusza erdőből
AB-ART

A szerző harmadik mesekönyve a mindennapi csodák világát nyitja meg a kis olvasók előtt. A történetek szereplői a Keszekusza erdő lakói, akik az oroszlánkirály uralkodása alatt élik kalandokkal teli életüket. Schürger Zsuzsanna illusztrációival.
Kötve, 64 old., 17x24,5 cm
bolti ár: 160 Sk **kedvezménnyel: 149 Sk**

Kövesdi Károly
Fókakönyv
Méry Ratio

A költő legújabb gyermekkönyve válogatást nyújt legszebb, legismertebb gyermekverseiből. A huszonhárom költeményt (köztük a *Manóház,* a *Dongódal,* a *Barnabás,* a *Ha én locsikocsi lennék* stb.) Takács János csodaszép festményei illusztrálják.
Kötve, 32 old., 15,4x21,5 cm
bolti ár: 140 Sk **kedvezménnyel: 129 Sk**

N. Tóth Anikó
Dülle és Kandika
Kalligram

A kötet hat mesés kalandot tartalmaz (az illusztrátor Balázsy Géza, a dalszövegeket Béres Gábor zenésítette meg). A könyv nemcsak színjátszó gyermekek számára szórakoztató és lebilincselő forgatókönyv, mesés élmények tárháza kicsiknek és nagyoknak.
Fűzve, 128 old., 17x20,5 cm
bolti ár: 160 Sk **kedvezménnyel: 149 Sk**

Tóth László
A Zöld Vadász
Illusztrálta Š. Horváth Klára
Kalligram

Emlékezetes mesék, melyeket valaha csallóközi, mátyusföldi, Nyitra-vidéki, gömöri és bodrogközi mesemondók adtak tovább a gyermekhallgatónak.
Kötve, 80 old., 17,4x24,3 cm
bolti ár: 180 Sk **kedvezménnyel: 162 Sk**

„Nyelvek csatája”

A modern irodalomtörténeti gondolkodásban megkerülhetetlenné vált annak tapasztalata, hogy az antikvitáshoz való viszony talán legfontosabb fordulata akkor következett be, amikor az utánzás esztétikája megkérdőjeleződött. Eme folyamat mindenekelőtt azt érzékeltette, hogy a múlt beszéde nem azért minősül klasszikusnak, mert valami időtlent állít elénk, hanem sokkal inkább azért, mert egy idegen világból szól hozzánk. Peter Szondi szerint például a görögök azért nélkülözhetetlenek Hölderlin számára, mert „saját eredetével mint valami idegennel találkozhat azok művészetében”. A megértés eseményének ilyen jellegű képlete máig ható érvénnyel írta bele magát az alteritás hermeneutikájába, s mintha Polgár Anikó Catullus-könyve is ezt támasztaná alá, hiszen – a „műfordítások pluralitásának” körültekintő bemutatása után – „a mai magyar költészet és az antikvitás közti kapcsolatok” elemzésekor éppen „az alteritás kreatív újraolvasására” tereli a figyelmet.

A *Catullus noster* két hatástörténeti nyomvonal feltérképezésére vállalkozik. Egyfelől a 20. századi magyar műfordítás-történet négy alapvető paradigmájának (domesztikáció, integráció, rekonstrukció, applikáció) előfeltevés-rendszerét, eljárásait stb. vizsgálja; másfelől a különböző intertextuális technikákkal szembesítő Catullus-olvasatok interpretációját nyújtja (pl. Rákos Sándor, Géher István, Kovács András Ferenc szövegei alapján). E két kérdésirány olyan dinamikus konstrukcióban támogatja egymást, mely nemcsak a műfaji határokat problematizálja (hol ér véget a fordítás? – hol kezdődik az újraírás?), de az emlékezet jelenorientált érdekeltségeire nyit horizontot (fiktív múltképzés, arctulajdonítás stb.). Mindeközben Polgár Anikó filológusként, összehasonlító irodalomtörténészként és teoretikusként egyaránt példamutató munkát végez, pontosabban eme olvasói magatartásformák produktív lehetőségeit kiaknázva beszélteti a hagyományt.

A kötet legtöbb kérdést implikáló részei az *Applikáció* és *A magyar költészetben kirajzolódott Catullus-arcok* című fejezetek. Az ezekben szereplő olvasási javaslatok ugyanis néhol olyan fenomenalisztikus modellekre támaszkodnak, melyek lebontása minden bizonnyal tovább differenciálhatja a magyarországi Catullus-recepciót. Emellett a kontextusok kijelölésekor nyíló horizontok is szélesíthetők némely életmű esetében. Csak egyetlen példa: Kovács András Ferenc mnemopoétikájának összetett Catullus-képéhez – a kötetben említetteken kívül – a *Másolatok Múzeuma* és a *Töredékek a Novecentóból* ugyanúgy hozzájárulhatnak, mint a *Latin szerelem* című vers poétikája. Ez utóbbi az „*Odi et amo*” idézetet oly módon szolgáltatja ki a nyelv mozgásának (pl. a „nyelv” szó sokértelműsége mentén), hogy közben nemcsak a töredék permanens újrahasznosítását végzi el, hanem radikálisan szembesít a retorikai dimenzió korlátozhatatlan játékával. Ennek következtében a híres catullusi sor szerelem-szemantikája képtelen rögzülni a tropológiai láncban, és végső soron a hagyományhoz való viszony allegóriájaként értelmezhető. Méghozzá egy olyan konstellációban, mely e viszony kétirányúságát a szavak materiális természetével állítja párhuzamba. A szavakéval, melyek összekötnek és elválasztanak, identitásuk pusztán időleges, jelentésükben ezért mindig marad valami idegen: „Nyelvek csatája – ez vagyunk. (...) Szerelmem, / fald fel a nyelvem – edd meg a megtagadott, / dúlt, idegen szavakat ... (...) *Odi et amo.* Két nyelv / feszül most egymásnak a világ valahány / szaváért – védtelenül, csupaszon, szerető / dühbe vonaglón, összefonódva a néma / harcban, egybesimulva, habár sohasem / lehet eggyé... *Odi et amo. Odi et amo.*”

Az iménti szöveg tapasztalata természetesen azért érdemelhet némi figyelmet, mert Polgár Anikó gondolatmenetei előfeltevésként kezelik a hagyományelsajátítás nyelvi komponenseit, illetve azt az oszcillációt, mely az idegenség megértésének dilemmáját a perspektívák kölcsönösségében teszi láthatóvá. Ahogy egy helyütt maga fogalmaz: „A catullusi korpusszal nemcsak emblematikus jelölők által párbeszédbe lépett szövegekről van szó, hanem olyan merész többletjelentések, illetve értelmezési stratégiák kimunkálásáról is, melyek mindenképp legitimálják a mai olvasó kérdésfelvetéseinek jogosságát.” S bár a költészet befogadása esetében az idegenség olykor eliminálódni látszik, mégsem szüntethető meg teljes egészében. A hermeneutikai kérdezésmód ebben a szituációban arra hívhatja fel a figyelmet, hogy amit az olvasás megnyit számunkra, az – Jausst idézve – „a másik világának felénk fordított horizontja”. Ebben a részlegességben válik különösen fontossá Polgár Anikó könyvének címe is. „A mi Catullusunk” kitétel ugyanis nem feltétlenül a birtoklás jelölője; sokkal inkább egy horizonté, amely előfeltételezi a múlt megértésének szándékát, még akkor is, ha tudatában van annak, hogy – Schleiermacherrel szólva – „a nem-értés soha nem számolódik fel teljesen”.

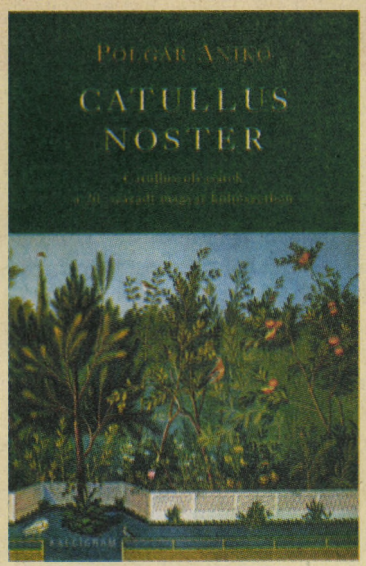

Polgár Anikó
Catullus noster
Catullus-olvasatok
a 20. századi magyar költészetben
Kalligram

A tanulmánykötet feltérképezi a nagy antik költő magyar hatástörténetét a kezdetektől egészen napjainkig. A műfordítások mellett Catullusnak a modern magyar költészetre (többek között Kovács András Ferenc, Géher István művészetére) gyakorolt hatását is elemzi.
Kötve, 294 old., 12x19 cm
bolti ár: 190 Sk
kedvezménnyel: 169 Sk

Leegyszerűsítenénk azonban a *Catullus noster* esélyeit, ha pusztán az alteritás olvasási lehetőségeinek illusztrációjaként kezelnénk. A kötet – minden elméleti megfontolás mellett – pragmatikai jelentőséggel is felruházható. Bár a középiskolák és az egyetemek nem elsősorban irodalmárok képzésére szakosodtak, Polgár Anikó könyve hasznosítható támpontokat nyújt a fordításirodalom tanulmányozásához, az antikvitásélmény változásainak érzékeltetéséhez és nem utolsó sorban a 20. század végi költészet hagyományfelfogásának elemzéséhez – tanár és diák számára egyaránt. *(Kalligram, Pozsony 2003)*

H. Nagy Péter

H. Nagy Péter
Legutóbb a Könyvjelzőben: 2003/6. 2.: „örökös édesség tengere”. Csehy Zoltán A szöveg hermaphrodituszi teste című kötetéről. H. Nagy Péterről legutóbb a Könyvjelzőben: 2003/7. 8–9.: Kulcsár-Szabó Zoltán: Lebomló partitúrák (H. Nagy Péter: Ady-kollázs. Kalligram, 2003.)

Polgár Anikó
Legutóbb a Könyvjelzőben: 2003/6. 10.: Megszelt kenyér, meztelen comb. Papp Imre Pipacsok (Lilium Aurum, 2003.) című verseskötetéről.
Polgár Anikó művei: Trója, te feltört dió (AB-ART, 1998, versek), Greguss Mihály: Compendium Aestheticae – Az esztétika kézikönyve (Kalligram, 2000, fordítás), Illatos kenőcsök háza (AB-ART, 2001, antológia a középkori latin költészetből, fordítás, Csehy Zoltánnal közösen).

Barak László
Miféle szerzet vagy te?
Válogatott versek
Kalligram
A szlovákiai magyar líra enfant terrible-jének eddigi kötetei sorra meglepetésként érték az olvasót s esetenként termékeny viták számára nyitottak utat. E mostani válogatás versei legjavát mutatja be. A kötethez tartozó CD-n a költő verseit Gál Tamás és Kiss Szilvia színművészek adják elő, zene: Zsákovics László, rendező: Gágyor Péter.
Kötve, 176 old., 16x24 cm
bolti ár: 280 Sk **kedvezménnyel: 249 Sk**

Bolemant László
Időszobrok
AB-ART
A költő második verseskötete a természetben való feloldódás és az impresszió jegyében fogant. Sajátos természetkultusz ez, melynek nemcsak a másfél tucatnyi vers, hanem a velük az évszakok és esztendők ritmusában váltakozó színes képek is szerves részei. A tájban, a környezetben, a világban lágyan feloldódó, színes poézis.
Kötve, 64 old., 15,3x21,8 cm
bolti ár: 200 Sk **kedvezménnyel: 179 Sk**

Borbély Borisz
Cipőmben kavics
AB-ART
A *Start Könyvek* sorozat 12. kötete. A három szakaszba sorolt versek a szerző érzelmi és lényegi (át)változásának folyamatát mutatják, fokozatosan növelve a helyzet és a szövegek belső feszültségét.
Fűzve, 64 old., 14x21 cm
bolti ár: 120 Sk **kedvezménnyel: 109 Sk**

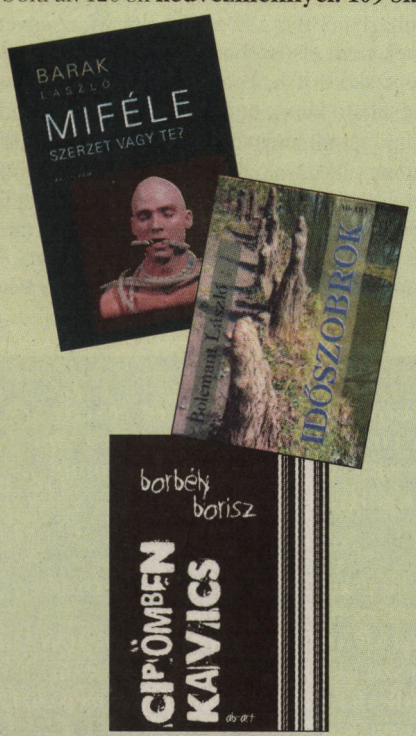

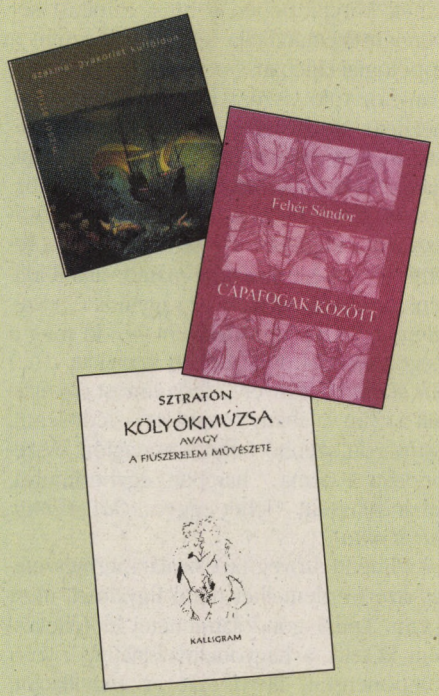

Fehér Sándor
Cápafogak között
Plectrum
Fehér Sándor alanyi költészete érett férfilíra, amelyben a létre kérdez, és élőbeszédszerűen vizsgálja az immanencia és transzcendencia viszonyát. A kötetet Cselényi László illusztrálta.
Kötve, 56 old., 15,2x21,3 cm
bolti ár: 136 Sk **kedvezménnyel: 100 Sk**

Mizser Attila
Szakmai gyakorlat külföldön
Kalligram
A fiatal költő verseskötetének sajátos ízt ad a beszélt nyelvben megbúvó „hétköznapi költészet" felfedezése. Verseinek különös varázst kölcsönöz a klasszikus verstani keret, kivált a szonett újraaktiválása a „szövegelés" céljaira.
Fűzve, 64 old., 14x17 cm
bolti ár: 150 Sk **kedvezménnyel: 139 Sk**

Sztratón
Kölyökmúzsa
Csehy Zoltán fordítása
Kalligram
Sztratón fiúszerelemről szóló műve az ún. Görög Antológia XII. könyvét alkotja. A fordítás először jelenik meg magyarul. A bőséges jegyzetapparátus révén beszélgetőkönyvet kap az olvasó, s nemcsak az antik világgal ismerkedhet meg, hanem az erotikus költészeti hagyomány egy részével is.
Fűzve, 320 old., 14,5x22,5 cm
bolti ár: 259 Sk **kedvezménnyel: 229 Sk**

Tóth László
Átváltozás avagy Az „itt" és az „ott"
Összegyűjtött versek, kritikák
Kalligram
A József Attila-díjas költő három és fél évtizedes lírai termésének eddigi legteljesebb összefoglalása. A versek mellett nyomon követhetjük költészetének recepcióját, olvasói-kritikusi értelmezését, illetve annak változásait is az időben.
Kötve, 700 old., 16x24 cm
bolti ár: 390 Sk **kedvezménnyel: 329 Sk**

Zemlényi Attila
Rodeó
AB-ART
A miskolci költő harmadik verseskötete, mely a szecesszió látomásvilágába vezeti olvasóját, ugyanakkor a mai veszélyeztetettségérzetet is megjeleníti. A boldogságra vágyó ember szembesülése a világ szörnyűségeivel. A könyvet Eszik Alajos rajzai díszítik.
Kötve, 64 old., 13,3x19 cm
bolti ár: 200 Sk **kedvezménnyel: 150 Sk**

Zirig Árpád
Árnyékösvény lovasa
Lilium Aurum
Negyven év lírai termése: a kötet a költő válogatott és új verseit tartalmazza. „Legsikerültebb opusait az egészséges lokálpatriotizmus fűti, a természethez való érzelmi kötődés inspirálja, a gyermek- és ifjúkor nosztalgikus visszaidézése" – mondja Zirig Árpád verseiről Szeberényi Zoltán.
Fűzve, 116 old., 10x19,4 cm
bolti ár: 123 Sk **kedvezménnyel: 109 Sk**

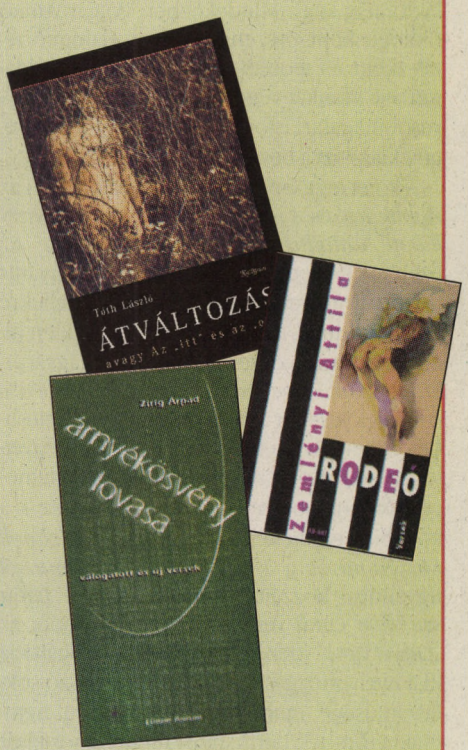

Hittételek prózai megjelenítése

A posztumusz mű hírszerzés *odaátról.* A „közös ősnyelv" és az ige ünnepe. A mostani alkalom mégsem ünnepi; a 102 oldalas kötetnek különös súlyt ad, hogy a kortárs magyar irodalom tehetséges, fiatal költője, írója, műfordítója és performere fél évvel ezelőtt adta fel a testet-lelket megnyomorító betegséggel folytatott küzdelmet. A szerző tavasszal megjelent második művének értelmezését ez a tény is meghatározza.

Nos, az olvasó, aki kezébe veszi és elolvassa Kantár Csaba *Öntörvény(alkotás)* című könyvét, kétszeresen is meglepődik. Először azért, mert nem azt kapta, amit várt, másodjára pedig azért, mert a kapott szöveg tartományrendszere maga a meglepetés. S most megkockáztatom, a kötetnek annyi ellendrukkere lesz, mint ahány szimpatizánsa. Ennek a Kantár-könyvnek már az alcíme is (*Dogmáim prózában)* meghökkentő és sokkoló. A szerző az egyén és a társadalom elfogadott/elfogadható dogmáiból öntörvényűen alkotja meg, gyúrja össze vagy hámozza ki „gyógyírnak" szánt politológiai szövegeit. A megboldogult Kantár Csaba (1978–2003) tudta és vallotta: „Észre kell venni, hogy az erő, az energia, a gyógyír ott rejlik abban az évezredes tudásban, amit megszereztek, ápoltak és gondosan elraktároztak az őseink." Ez az egyetlen (kulcs)mondat is iskolapéldája lehet Kantár egyéni, a közösségből táplált, a közösséghez szigorú mércével igazodó és bátran vállalt magándogmatikájának.

De vajon mi is a dogma? Alföldy Jenő egy helyütt igen pontosan és tömören a következőképpen határozza meg: „vélemény. Hittétel, amelyet nem kell és rendszerint nem is kell bizonyítani. Kinyilatkoztatásként elfogadott tantétel, amelyben tilos kételkedni." Szögezzük azonban rögvest le azt is, hogy a kötetből világosan kiolvasható kantári (magán)dogmatikát felerősíti, illetve árnyaltabbá teszi a szerző pozitív determinizmusa, mely jótékonyan szolgálja a szövegnek nemcsak tartalmi, hanem esztétikai értékét is. A gyökereket, a gyökértelenséget, a politikát, a politikumot, napjaink politikusait, a szlovákiai magyarságot és a magyarokat állítja a kötet középpontjába. A magán- és közélet (dokumentum)prózává lényegített eseményei (az egyetemi évek tanulságai vagy akár kiábrándultsága a „kanász nagyságok"-ból) ugyanazt a figyelmeztető üzenetet hordozzák: „Ott van minden jó forrása, mindené, ami nemesít, gazdagít, s eljuttat a tudás legmélyére, ahol nincs többé kétely, félelem és bizonytalanság, csak örökkévalóság és szeretet."

Kantár Csaba egyes szám első személyben, élvezetes stílusban, szabatos anyanyelven, kitűnő mondat(lánc)szerkesztéssel, könyörtelen igazmondással és őszinteséggel mondja el az elmúlt bő tíz év történéseit, tapasztalatait, „megvilágosodásait". A Szabó Dezső vagy Wass Albert örökségét is felvállaló Kantár felfigyeltető sorait pontosan behatárolható költői, politikusi, közéleti és politológusi véna táplálja. Szövegét/szövegeit – a Keresztút tizenkét stációját parafrazálva – tizenkét részbe, pontosabban tizenkét „bejelentkezés"-be ágyazza. A nyitott „ablakban ülve", nem kiszól a könyvből, hanem befelé, a dolgok mélyére invitálja olvasóját. Önvallomásos prózájában rólunk és nekünk beszél – önmagát adva.

„Számomra ezen a ponton alapmunka Kantár Csaba prózai textúrája, amely arra vezet rá bennünket, hogy a megtörtént dolgokat a legszuggesztívebb magyarázkodásokkal sem lehet meg nem történtekké tenni" – írja a kötet értő méltatója, Soóky László költő. Ezért is indokolt azt mondanunk, hogy irodalmunknak megkerülhetetlenül fontos/izgalmas műve az *Öntörvény(alkotás). (AB-ART, Pozsony 2003)*

Vörös Péter

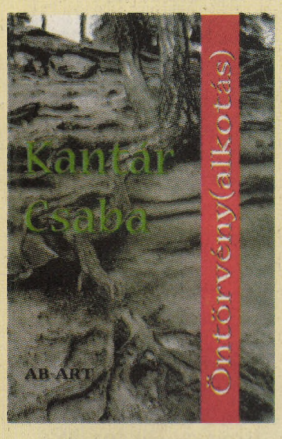

Kantár Csaba
Öntörvény(alkotás)
AB-ART

A tragikusan elhunyt költő-performer posztumusz kötete alcíme szerint: „Dogmáim prózában". Tizenkét nem hagyományos stáció: tizenkét „bejelentkezés". „Észre kell venni, hogy az erő, az energia, a gyógyír ott rejlik abban az évezredes tudásban, amit megszereztek, ápoltak és gondosan elraktároztak az őseink" – olvasható az utolsó szövegben.
Kötve, 104 old., 12,6x19,2 cm
bolti ár: 180 Sk
kedvezménnyel: 162 Sk

MEGRENDELŐLAP

Szerző(k) és cím(ek):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A megrendelő neve:

.....

Lakhely, utcanév, ház- és irányítószám:

.....

.....

.....

Postacímünk:
Vydavateľstvo Kalligram, s. r. o.
Staromestská 6/D P. O. Box 223
810 00 Bratislava 1
Tel./Fax: 00421-2-544 15 028
e-mail: distribucia@kalligram.sk

Filozopterek a klónpiacon – 2.

Amióta az eszemet tudom, a szépirodalom válságáról beszélnek, miközben a szépirodalom ezekbe a drámai módon ecsetelt válságos helyzetekbe vagy bele sem került úgy istenigazából, vagy ha belekerült, jól jött ki belőle. Már kezdem azt hinni, hogy ez a permanens önriogatás és/vagy válságkezelés az irodalmi élet elengedhetetlen tartozéka. Az állandó erjedés, amelyben a művészi literatúra a legújabb korban leledzik, úgy látszik, nincs meg az erjedés melléktermékeként keletkező salakanyagok és az azokról fel-felcsapó gázok nélkül. Ezek azonban a közhiedelemmel ellentétben éppen az anyagcsere zavartalan működését jelzik, és a végtermék, vagyis a mindenkori kortárs szépirodalom általános állapotára csupán annyiban utalnak, hogy a túltáplálkozás tényéről árulkodnak, vagyis arról, hogy a korábbiakhoz képest tetemesebb nyersanyag kerül feldolgozásra. Hogy milyen hatásfokkal és minőségben, arról nálunk a filozopterek tudós dolgozataiból kéne tudomást szereznünk, merthogy a klasszikus kritika már-már kiveszett az irodalmi fórumokból. Ezeknek a dolgozatoknak azonban nem céljuk – és valljuk meg, nem is lehet – az értékelés, így aztán e tekintetben az az egyedüli támpont, hogy mely szerzők mely művei kerülnek megemlítésre valamely elegáns irodalomelméleti vagy -filozófiai tárgyú írásműben – vagy melyek képezik ezeknek nyersanyagát.

Ha tehát van idült válság a magyar irodalom háza táján, akkor az a kánonképző reflexió válsága. Ott aztán nincs semmiféle erjedés, nincs salakanyag, nincsenek gázok – és ez a gáz. Nincs vita, nem esnek egymás torkának a különféle irányzatokkal szimpatizáló, különféle értékszempontok szerint véleményt alkotó ítészek, következésképp nem léteznek alternatív kánonok sem. Az az egy, amely lassan már két évtizede kialakult, lényegében mozdulatlan, s ha a bebetonozott nevek mellett, valahol a rendíthetetlen bástyák valamelyik félreeső alkóvjában a bennfentesi susmusokból, vállrándításokból és bólogatásokból összerakódó metakommunikációs térerő hatására nagy ritkán fel is sejlik egy-egy új szerző szellemalakja, a legtöbbször hamar szertefoszlik.

Mindez persze az írótársadalomra is visszahat, igaz, nem közvetlenül – az öntörvényű íróegyéniség úgysem okul a kritikából –, csupán az alkotási folyamatot befolyásoló tényezők oldalvizein. Mivel a nagy nyilvánosság előtt, írott formában nem csapnak össze és a vita során nem tisztulnak le a különböző értékítéletek, hanem jobbára az irodalmi kuloárokban elhangzó félmondatok alapozzák meg egy-egy szerző helyi értékét, a tűz körött sündörgő, kapcsolatokat építgető büféliterátorok aránytalanul nagy előnyhöz juthatnak a mérvadó körökben. Ez pedig már a következő lépcsőben pozitív egzisztenciális következményekkel jár – és végső soron nagymértékben deformálja a kánon peremvidékét. (Valamint sok esetben a jobb sorsra érdemesek gerincét is.)

Más kérdés, mílyen hatással van a kritika hiánya az olvasók széles rétegeire? Betöltheti-e az elméleti alapozottságú, ám közérthető kritika helyét egy fülszövegből összeollózott nyúlfarknyi recenzió? Kielégítő tájékoztatást adhat-e egy néhány soros könyvismertetés? Milyen károkat okozhat az irodalomról való széles körű gondolkodásban, végső soron pedig az irodalomértésben a (sok esetben kritikaként tálalt) irodalomelmélet és a silány kritikapótlékok között tátongó űr?

Mindezek megválaszolása nem a szépírókra tartozik. Tudom, nem is a filozopterekre. De hát akkor kire?!

Hizsnyai Zoltán

Nyerteseink

Múlt havi rejtvényünk kérdése: A csehszlovákiai magyar irodalom válogatott bibliográfiája című ötkötetes munka összeállítója szeptember 16-án lesz 75 éves, ki ő? A helyes megfejtés: Szőke József. Ezúttal az **AB-ART** négy, a **Kalligram** egy, a **Lilium Aurum** hat és a **Nap Kiadó** öt verseskönyvét sorsoltuk ki.

Nyerteseink: **Ábel Gábor** (M. Csepécz Szilvia: Magház), **Ábel Zoltán** (Z. Németh István: Lélegzet), **Barusz Nóra** (Bettes István: Lírai vészjel), **Bán Edit** (Borbély Borisz: Cipőmben kavics), **Berek Géza** (Mizser Attila: Szakmai gyakorlat külföldön), **Bogya László** (Papp Imre: Pipacsok), **Izsák Mária** (Papp Imre: Pipacsok), **Lelkes Ágnes** (Barak László: Meg volt ám szenvedve minden!), **Lévai Irén** (Barak László: Meg volt ám szenvedve minden!), **Mácsadi János** (Hodossy Gyula: A szeretö önfegyelem), **Pál György** (Hodossy Gyula: A szeretö önfegyelem), **Szép János** (Barak László: Úgyis kicsinálnak), **Taliga Árpád** (Barak László: Úgyis kicsinálnak), **Urbán Katalin** (Turczi Árpád: Egy mondat), **Wirth Jenő** (Turczi Árpád: Egy mondat). Állandó munkatársamnak, **Méry Júliának** Tóth László: Minden olyan furcsa című könyvét küldöm. A nyerteseknek gratulálok, s mindenkit további versenyzésre biztatok. A nyereményeket szeptember 22-én vitte a posta.

E havi kérdésünk: Október 15-én lesz 50 éves: költő, újságíró, legutóbb a Méry Ratio Könyvkiadónál jelent meg gyermekverskötete. Ki ő, és mi a címe az említett könyvének? A megfejtéseket október 8-áig várjuk.

Véleményét, javaslatait, kéréseit, az olvasással és a könyvekkel kapcsolatos tapasztalatait továbbra is várjuk a Könyvjelző levél- és e-mail címére. Állítsa fel a mellékletben szereplő könyvekből a ranglistáját, s küldje be: kis szerencsével könyvet nyerhet.

KÖNYVJELZŐ

Az Új Szó könyvekkel és olvasókkal foglalkozó melléklete

Megjelenik havonta egyszer

Készül a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériumának támogatásával

Szerkeszti: Csanda Gábor

Levélcím: Könyvjelző, Námestie SNP 30, 814 64 Bratislava 1

E-mail cím: konyvjelzo@poetic.com

E számunk szerzői:
Benyovszky Krisztián (1975) Madách-díjas irodalomtörténész (Érsekújvár),

Csehy Zoltán (1973) Madách- és Posonium-díjas költő, műfordító, irodalomtudós (Dunaszerdahely),

Cselényi László (1938) József Attila-díjas költő, műfordító (Pozsony),

Gazdag József (1977) író, szerkesztő (Kassa),

Hajtman Béla (1966) író (Baracska),

Hizsnyai Zoltán (1959) József Attila-díjas költő, a Kalligram főszerkesztője (Pozsony),

Kocur László (1977) irodalomtörténész (Komárom),

Kozsár Zsuzsanna (1970) író, szakíró (Kassa),

H. Nagy Péter (1967) irodalomtörténész, kritikus, a JAK-füzetek szerkesztője (Budapest),

Szászi Zoltán (1964) költő, újságíró (Kalonda),

Vörös Péter (1947) költő, kritikus (Érsekújvár)

A Könyvjelző legközelebb október 23-án, csütörtökön jelenik meg.